

Velja po pošti:

za celo leto naprej . . . K 50—
za en mesec 4.50
za Nemčijo celoletno . . . 55—
za ostalo inozemstvo . . . 60—

V Ljubljani na dom

za celo leto naprej . . . K 48—
za en mesec 4—
V pravi prejemni mesečno . . 3.50

Sobotna izdaja:

za celo leto K 10—
za Nemčijo celoletno . . . 12—
za ostalo inozemstvo . . . 15—

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (30 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)

za enkrat po 50 v
za dva in večkrat . . . 45 v
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.

Poslano:

Enostolpna pettivrsta K 1—
Inkluziv vsak dan izvenredne delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vsaki red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 50.

Poljska in zveza treh bratskih narodov.

Dne 1. oktobra se sestane zbornica k zasedanju. Hussarek je svoječasno obljubil, da misli v jeseni izvesti parlamentarni zbor. Tudi iz Hussareka postaja Seidler II. in ni nobenega dvoma, da bo sledil Seidlerju, kakor vsak, ki bi hotel hoditi po njegovi poti.

Vlada hoče novih davkov, da sanira vsaj za hip naše zavožene finance. V odseku se je našla za te davke večina, ker so Poljaki glasovali z Nemci. Toda, kaj bo v plenumu zbornice? Položaj obeta biti tu drugačen. In zopet stoji pred nami Hussarek brez večine.

Istočasno, ko so v odseku glasovali zastopniki Poljskega kola za vladu in z Nemci, se je vršil v Tarnovu veljemembni zbor poljske ljudske stranke, ki je s svojimi 26 poslanci najmočnejša skupina v Poljskem kolu. Predsedoval je poslanec Bojko, poročali so predsednik stranke poslanec Witos, posl. Tetmajer in drugi. In na tem zborovanju se je sprejela tudi sledeča resolucija: Poljsko ljudstvo naj nastopi skupno in sporazumno z bratskimi slovanskimi narodi in zato poziva poslance poljske ljudske stranke, naj bi v tej smeri uravnavali svojo politiko v parlamentu in naj bi vplivali, da vstopi Poljsko kolo v neposreden stik in sporazum s slovanskimi strankami v parlamentu.

In včeraj smo poročali, da se je vršilo v Lvovu važno politično zborovanje poljskih narodnih demokratov, katero je sklical poslanec eksc. dr. Glombinski. Zahteva se tu svobodna neodvisna Poljska iz vseh delov Poljske, in sicer z dohodom do morja. Odklanjajo se vsi drugi načrti za rešitev poljskega vprašanja, takozvana »avstrijsko-poljska«, kakor tudi »nemška« rešitev. Zbor protestira slovesno, da bi gotove osebe in stranke, kakor tudi varšavski regenti svet zastopale Poljsko. V imenu cele Poljske ima pravico govoriti samo na podlagi demokratičnega volilnega prava izvoljen poljski parlament vseh poljskih zemelj. Protestira proti tozadevni notni varšavske vlade z dne 29. aprila, kakor tudi proti stališču, ki ga je zavzel dr. Tertul v imenu Poljskega kola v nasprotju

s sklepom celokupnega Kola v svojem govoru dne 28. maja, ker nasprotuje ta izjava ideji svobode vseh slovanskih avstrijskih narodov. Najvažnejši moment resolucije pa je gotovo sledeči: »S polnim priznanjem se pridružuje zbor akciji neodvisnih poljskih poslancev, koje namen je utrditi zvezo Poljske z bratskimi narodi jugoslovanskim in češkim, tako za sedaj kakor v bodočnosti in poziva vse neodvisne poljske poslance, naj bi poglobili in razširili to zvezo z bratskimi narodi. Zbor konstatira, da poljski narod z ogorčenjem zavrača prizadevanje večine Poljskega kola za sestavo nemško-poljske parlamentarne večine proti slovanskim narodom, da tako zadušijo njihovo narodno stremljenje in napravi uslugo avstrijski vladi.

Vsak, ki pozna mišljenje poljskega ljudstva, je vedel že davno, da je oficijalna politika Poljskega kola v ostrom nasprotju z mišljenjem poljskega naroda.

Danes dobiva ta volja naroda konkretno obliko. Za zvezo treh slovanskih narodov, ki je bila sklenjena na ljubljanskem kongresu, so se do sedaj brezpogojno izjavili Vsepoljaki in poljski socialisti, a za njimi so prišli poljski ludovci. In te stranke imajo za seboj ogromno večino poljskega naroda. Zato je opravičena domneva dunaj. listov, ki so pisali, da bodo zastopniki Poljskega kola, če bo še takrat obstojalo v tej obliki, drugače glasovali v plenumu kakor v zbornici, in da bo poljsko-češko-jugoslovanska zveza že v bodočem parlamentarnem zasedanju rodila svoje sadove.

Mišljenje poljskega naroda o zvezi treh bratskih narodov osvetljuje dobro »Glos Ludu Słonskiego«, ki je pisal po ljubljanskem slovanskem sestanku:

»Od leta 1897. dalje, od časa, ko je bil Poljak Badeni ministrski predsednik, se je naslanjala poljska politika na tesno zvezo z Nemci. Poljsko kolo se je družilo v parlamentu z nemškimi strankami, pripadalo je takozvani parlamentarni večini, kjer je bilo le neznamenit privesek nemških strank, ki je pomagal nemški vladi vladati na škodo drugih slovanskih narodov, a mnogokrat tudi na škodo Poljakov, predvsem pa nas šlezjskih Poljakov. Zname so težkoče, s katerimi smo se bojevali, predno smo dobili v Ciešnu gimnazijo in učiteljske na Bobriku, znan je germanizatorski sistem v uradih, v šoli in v državnih in privatnih podjetjih. (Bela lisa.) Z eno besedo, naši poslanci so pomagali Nemcem v parlamentu v ta namen, da so nas lažje pritiskali in nas smatrali za hlapce. Treba

je bilo, da je prišla šele svetovna vojska, da se je razpasel v polni meri nemški šovinizem pod vladami Stürgkha in Seidlerja, a celo še sedanje vlade, treba je bilo, da so obesili in zaprli tisoče Poljakov, Čehov, Slovencev, Hrvatov in Srbov, treba je bilo neštevilnih žrtev na bojiščih, popolnega gospodarskega poloma, da so misleči voditelji slovanskih narodov drug drugemu povedali: Tako ne more iti več naprej! In pričeli so iskati novih potov.

Toda najboljša sredstvo proti skupni nevarnosti je združitev v eni bojni vrsti, je skupna obramba. Nevarnost za slovanske narode pa tvorijo v Avstriji Nemci in vlada, ki stoji popolnoma pod njihovim poveljem. Proti tem Nemcem iščejo danes pomoči Poljaki, Čehi in Jugoslovani. Kakor pred dnevi v Pragi, tako so si sedaj v Ljubljani obljubili vzajemno pomoč, da dosežejo svoje narodne ideale.

Poljski narod ciešinske kneževine bo z živim zanimanjem sledil daljšemu razvoju poljsko-češko-jugoslovanskega bratstva, v prepričanju, da je od te zveze odvisna njegova bodočnost in rešitev.

Pozdravljamo iskreno to gibanje resnično narodnih mislečih poljskih krogov za realizacijo poljsko-češko-jugoslovanskega bratstva. Če bomo korakali skupno, tedaj so Stürgkhi, Seidlerji in Hussareki nemogoči in naša skupna svoboda zagotovljena. Geslo grofa Skarbeka »od Gdanske do Trsta« mora postati dejstvo.

Nemčija in Burianova nota.

»Vorwärts« piše v svojem uvodniku dne 17. t. m. med drugim: Vsa zunanja znamenja kažejo, da je v političnem svetu Nemčije tako živahno kakor v mravljišču in da živimo v predčutju resne krize v mišljenju. Zadovoljen z vladu pač ni nihče. Nekateri so mnenja, da bi bil moral gospod pl. Hintze, ki je bil vendar še-le zadnjič na Dunaju (nakar so konstatirali običajno popolno soglasje), korak Avstrije na vsak način preprečiti, drugi pa zopet menijo, da bi se bila morala Nemčija avstrijski inicijativi vnaprej pridružiti in se z Avstrijo dogovoriti za skupno mirovno politiko, katere ustanovitvi pa brestovski mir in priprava finske kraljeve volitve tako pristojata, kakor pest na oko. Vsi so pa edini v tem, da se vladi ni posrečilo, vzdržati med zavezniki tako nujno potrebne edinosti diplomatske fronte. V zunanji politiki Nemčije se slejkoprej križajo namere civilne vlade z vojaško-dinastičnimi vplivi, vsled česar se vzajemno delo z zavezniki na resen način moti. Zgled za to nevarno igranje različnih struj imamo v finski zadevi, pred katere odločilno važnostjo velik del časopisja še vedno krčevito zapira oči. Cela kraljeva zgodba je padla civilni vladi od zgoraj doli na glavo kakor opeka s strehe in kakor se zdi, se še vedno ni našel mož, ki bi glede tega na merodajnem mestu natočil čistega vina. Ko je Napoleon ukazal Holandcem, naj si izprosijo njegovega brata Ludvika za kralja in ko je svojega svaka Joahima Murata postavil za gospoda nad veliko vojvodino Berg, je bil dobil bitko pri Austerlitzu ter je stal na višku svoje vojne sreče, na katero so padle prve sence šele tri leta pozneje. Dovoljeno mora biti povedati, da Nemčija jeseni 1918 ni v takem položaju, kakor je bila Francija leta 1806. in da se mora državna politika na to dejstvo ozirati. O načelni strani vprašanja — da se kakemu narodu nalagata državna oblika in vladar, ki ju ne mara — naj niti ne govorimo. Če vladi že taki načelni pomisleki niso odsvetovali, da bi kak sorodnik Hohenzolerncev sprejel finski prestol, potem, menimo, ji vsaj ni manjkalo spoznanje, kako potrebno je, da zaenkrat vsa vzhodna vprašanja obvisi v zraku. S tem spoznanjem in namesto, da bi ostala trdna, je previdno lavirala na vse strani. Posledica je sedanjí notranje in zunanje-politični položaj, ki je spričo celokupnega svetovnega položaja dvakrat obžalovanja vreden. Izhod je mogoče najti le, ako hitro pride mo do trdnega kurza, ako se prestolno pu-

LISTEK.

Večeri ob Lemanu.

Spisal vseuč. prof. Maryan Morawski, S. J. Po tretji izdaji prestavil France Fr. Stelč. (Dalie.)

Leroy.

Povedali ste precej resnice. Pred nedavnim sem bil v Moskvi. Moram vam priznati: Ko sem poslušal to slovesno in genljivo petje — sami moški glasovi brez spremstva orgelj, dolge ornate, škofovske kape, kadila, obhode, ki se vrše v prekrasem svetišču, blestečem v zlatu in luči, ko sem videl, da gledajo namę z ikon stari rvetniki s svojimi svetlimi, strogimi očmi, sti skozi tolko stoletij, v hieratični razporeditvi in v istih oblekah kot ti, ki zvrčujejo pred menoj službo božjo, sem prav živo začutil in razumel, da je velikanska sila v tem verskem konservativizmu in da mora ta vzhodni obred globoko prevzemati dušo s častjo božjega veličanstva.

Gospodična Wilson.

Jaz hočem braniti zahodni obred. Najprvo je tudi ta prastar; glavni njegovi deli so po današnjih angleških raziskovalcih gotovo starejši kakor grški obred, kot ga danes poznamo: poznejši dostavki so.

če govorimo splošno, losti sklarhę s stari mi in so iz teh organično vzrastli. Ti obredi ne simbolizirajo nič manj jasno vere in krščanskega duha kakor zgodnji, toda kdor jih hoče popolnoma razumeti, mora poznati ves njihov razvoj in gledati njihove čiste tipe. Če n. pr. van Francozom moti harmonijo liturgije godba Gounauda in Rossinija na mesto da bi se držali gregorijanskega petja, ni temu vzrok obred, tudi ne Rim, ker Rim ne odobruje tega, ampak je to očitno vaš okus. Res je, da v zahodnih svetiliščih ni tiste množine zlatega krasa kakor na vzhodu, zato pa je več umetnosti, bogastva višje vrste, Bogu posvečenega. Ni tiste enakosti tipov, ki se vedno ponavljajo v slikah, v arhitekturi, je pa druge vrste in mogoče višje vrste enost v cerkveni umetnosti: enostnost vodilne misli, ki je misel krščanstva, ki se stoletja išče svoje oblike a je nikoli popolnoma ne doseže. Ista misel praiđe iz bazilike na romansko cerkev, in iz romantike na gotiko; ista misel slika svetopisemske prizore na stenah katakombe v tolažbo preganjanim, in ista misel izkleše z ljubeznijo iste prizore na stenah in timpanih gotških katedral, da tako kameni uče analfabete — in ista misel slika tudi strop Sikstine, da dokaže svoj triumf na svetu. Obred in vsa cerkvena umetnost vzhoda je kakor vlija v eno obliko — zapadno pa poživila isti notranji princip.

Duhovnik.

Lepo in zmagovito branite, gospodična, zahodni obred; vendar moramo tu ločiti dve zelo različni vprašanji, ki se začneta v tem sporu prepletati. Nekaj drugega je obred in zopet nekaj drugega Kristusova Cerkev. V grškem kakor tudi v latinskem obredu se lahko nahaja (in se tudi v resnici nahaja) ali katolicizem ali shizma. Oba obreda sta lepa, oba izražata krščansko misel — tu imata oba prav, g. Siemionow in gospodična Wilson. Kateri je absolutno lepši, je težko objektivno presoditi, ker je težko abstrahirati od tako neznanih dušnih razpoloženj. Toda g. Siemionow obenem očita rimski Cerkev vedno menjavanje v religiji, na drugi strani pa smatra neizpremenljivost vzhodne Cerkev za znamenje višje religije. Proti temu moram protestirati. Pečata izpremenljivosti ne nosi rimska Cerkev, ampak vzhodna, ki se je odločila od nje.

Leroy.

Radoveden sem, kako je mogoče kaj takega dokazati. Niti egiptovske mumije niso tako neizpremenljive kot vzhodna Cerkev.

Siemionow.

Mislim si, da bo duhovnik dokazal, da se Filioque nahaja z drugimi besedami že pri starih grških cerkvenih očetih in da so papežev primat priznali tudi vzhodni

cerkveni zbori. Toda že naprej opozarjam, da tako dokazovanje ne napravi niti name najmanjšega vtisa.

Duhovnik.

Te dokaze bom opustil, ker se hočem držati našega včerajšnjega dogovora, in se bom samo na kratko ozrl na zgodovinski razvoj obeh Cerkev.

Kakšni sta ti dve Cerkvi v prvi dobli svoje zgodovine, pred shizmo? Obe se enako čilo razvijata in organizirata: zahodna Cerkev definira dogme, ki jih napadajo heretiki in izdaja nove verske formule; — tudi vzhodna Cerkev definira dogme in izdaja nove verske formule; vzhodna Cerkev organizira svojo disciplino, ureja razmerje svojih hierarhov, versko življenje ljudstva z ozirom na vedno nove socialne potrebe — in isto dela ves čas tudi vzhodna Cerkev; zahodna Cerkev razvija obrede, istotako vzhodna, ki izdaja še v VIII. in IX. st., po zmagi nad ikonoklasti važne ritualne odredbe, da pojasni in uredi češčenje slik. O najbolj važnih zadevah kot o ritualnem vprašanju, o času praznovanja Velike noči, o pravem razmerju patriarhov med seboj in skoro vseh dogmatičnih vprašanjih sklepata obe Cerkvi na vesoljnih cerkvenih zborih, v manj važnih zadevah pa vkrepa vsaka Cerkev po svoje. Z eno besedo: življenjski duh in razvoj v vseh smereh karakterizira prav tako vzhodno kot zahodno Cerkev.

stolovstvo na vzhodu odpove in izjavi pripravljenost nemške vlade, da pridejo na pogovor, za katerega je dala pobudo Avstrija-Ogrska, v pretrse vsa svetovna vprašanja, ki jih je spravila na dnevi red sedanja vojna. Samo tako more nemška vlada prestreči diplomatski protitrdarec, more preprečiti izjavo, da trdovratno vztrajanje Nemčije na brestovskem miru onemogočuje sprejem avstrijskega prelaga.

„Reichspost“ & Co. ter avstrijski episkopat.

(Dr. Leop. Léna r. d.)

„Reichspost“ in drugi nemški listi podobne vrste so prinesli list avstrijskih škofov z obširnimi lastnimi komentarji in uvodniki, iz katerih odmeva naravnost zmagoslavje. Stvar predstavljajo nekako takole:

Avstrijski škofje so obsodili načelo o samoodločbi narodov in celo politično gibanje, ki se je razvilo med nemškimi narodi Avstrije. Seveda je obsojeno tudi jugoslovansko gibanje. „Reichspost“ govori celo bolj konkretno in omenja „gospode v duhovniških suknjah“, katerih delovanje in naziranje je s tem pisanjem dobilo od najmerodajnejše višje strani obsodbo in ukor. Med vrstami se dobro razume, kaj hoče reči člankar „Reichspost“: Škofje, ki so podpisali jugoslovansko deklaracijo, so bili obsojeni od višje cerkvene instance — od zbora avstrijskih škofov. Čisto jasno se sicer ni upal zapisati toliko, a čitatelj bo brez dvoma razumel.

Popolnoma naravnost pa govori naša kranjska „Resnica“:

„Ta pastirski list je navodilo najvišje avtoritete. En škof se lahko moti, a vsi škofje skupaj se pa v stvareh največje važnosti ne morejo zmotiti. Tukaj imamo soglasen nauk vseh avstrijskih narodov... Velika politična važnost tega skupnega nastopa avstrijskih škofov obstoji ravno v tem, da je zbor katoliških škofov danes edina instance v državi, ki je zmožna za soglasno bratovsko manifestacijo. S tem so dali škofje narodom in politikom zgled, ki naj bi mu sledili, ako se hočejo rešiti iz grozečega poloma.“

„Odborniki Katoliškega tiskovnega društva Berite škofovske besede in popravi krivico, ki jo delate!“

Tako med drugimi „Resnica“.

Torej: naš škof in vsi duhovniki, ki z njim drže, so obsojeni od najmerodajnejše strani, od edine poklicane instance, z njimi je pa obsojeno tudi celo jugoslovansko gibanje!...

Poglejmo, kako utemeljeno je tako izvajanje s cerkvenopravnega stališča.

Dotično pastirsko pismo poznamo mi doslej samo, v kolikor je bilo priobčeno po nemškonacionalnem časopisu. Mi niti ne vemo, če ga je naš škof sopodpisal, kajti „Reichspost“ navaja samo: „podpisali nadškof in škofov“, a ne pove katerih. Dokler ni podpisano in uradno objavljeno od našega škofa, tudi nima za nas nobene obvezne veljave. Šele, ko bo nam uradno objavljen, bo zadobil za nas stvarni pomen in potem ga bomo študirali, ter razlagali. A razlagali ga bomo ne po željah in mnenjih nemško-nacionalnih časnikarjev, temveč po navodilih našega škofa, na podlagi njegovih drugih izjav in delovanja ter s pripomočki cerkvene znanosti.

Če pogledamo pastirsko pismo avstrijskih škofov, v kolikor ga poznamo iz nemškega časopisa, ne najdemo v njem tona in stavkov, katere navaja „Reichspost & Co.“. Dotično pismo je pisano popolnoma na splošno, sestavljeno je iz stavkov, ki imajo splošno in načelno veljavo, ki se pa dajo tolmačiti na razne načine. Saj še paragrafi postavodajalca, ki so stilizirani kolikor mogoče konkretno in precizno, potrebujejo vedno razlago, toliko bolj splošni stavki verske in politične vsebine pisma avstrijskih škofov.

Dokler nam to pismo ni uradno objavljeno, nas nič ne briga, če nam bo uradno objavljeno, ga ne bomo tolmačili po „Reichsposti & Co.“ ampak na podlagi, katero sem omenil zgoraj.

Cerkve ima svojo organizacijo, ki je v glavnih točkah dana od njenega ustanoviteljca, v posameznostih si jo je pa ustvarila Cerkve sama. Čez vsako škofijo je škof, več škofov skupaj je združeno v cerkveno pokrajino, kateri načeljuje nadškof, čez celo Cerkve je papež. Nadškof obhaja s škofi pokrajinske cerkvene zbore, papež z vsemi škofi cele katoliške Cerkve pa splošni cerkveni zbor. To je cerkvena organizacija in to so cerkvene instance. Drugačinih instanc svet katoliške Cerkve ne pozna, ne pozna torej tudi nobene instance, kateri bi se reklo: „das Gesamt-episkopat Österreichs“. Mi vemo, kakšno veljavo ima pastirsko pismo, katero izda škof vernikom svoje škofije, še večjo veljavo ima pismo, katero izdajo na pokrajinski sinodi zbrani škofje pod svojim nadškofom, največjo veljavo ima pismo, katero izda papež zboru s svojimi škofi na vesoljnem cerkvenem zboru. Pismo pa, katero izdajo škofje ene države, nima nobene večje veljave, kakor je veljavo posameznih škofov, ki so tako pismo podpisali in v svojih škofijah priob-

čili. Zbor škofov ene države ni nobena višja instanca nad posameznimi škofi. Ne samo, da cerkveno pravo ne pozna takega zborovanja, nego ono tudi na splošno ni v duhu Cerkve in Cerkve ga v nekdanjih časih ni nič kaj rada videla.

Prvič so se začeli škofje zbirati v državi v vzhodnjem cesarstvu občasno arijanski homatiji in iz dotičnih zborovanj, ki so se vršila pod okriljem države, so prišli za Cerkve velikanske homatije. Tudi pozneje so bili taki državocerkveni zbori škofov Cerkvi čisto v veliko nesrečo. Za Ludvika XIV. so se zbrali francoski škofje in iz tega se je rodil galikanizem; vojvoda toskanski je zbral škofje svoje države k sinodi v Pistoji in iz tega se je rodil janzenizem. Takih zgledov bi se dalo naštet zelo veliko in vsled tega nekdanji Cerkve na splošno ni bila nič kaj naklonjena zborovanju škofov po državah, ker je vedno nevarnost, da pridejo pri tem škofje pod vpliv državne oblasti in se dajo preveč voditi od državnih interesov.

Edini slučaj, da so taka zborovanja Cerkvi bila v korist in jih je rada videla, je bilo, ako je treba braniti pravice in koristi Cerkve napram državi oblasti. Ko je na Nemškem Bismarck pričel boj zoper Cerkve, so se zbrali nemški škofje k skupnemu zborovanju, da organizirajo skupen odpor proti vladi. Kmalu potem so se tudi v avstrijskih državnih krogih začela pojavljati kulturnobojna stremjenja in avstrijski škofje so se pričeli shajati k skupnim posvetovanjem, da organizirajo skupen odpor. K temu prvemu namenu so se pridružile še nekatere druge zadeve, ki so se dotikale razmerja Cerkve do države, n. pr. ureditev duhovniških plač. Z zadevo skupnega katekizma že ni hotelo iti naprej, kajti kulturne in narodne razmere n. pr. med Kotorjem, Litomericami in Črnicami so prevelike, da bi se dale urediti na skupen način. Veliko lažje bi bilo n. pr. upeljati skupen katekizem za Steinamanger, Dunaj in Pasau, kot za gori navedene točke.

Katoliška Cerkve torej ne pozna nobene centralizacije po državah, nima nobene instance, ki bi se imenovala „Gesamt-episkopat“ te ali one države, takih zborovanj v preteklosti niti ni rada videla, ker so preveč dišala po bizantizmu, ako se pa vrše, imajo samo namen zastopati in braniti koristi Cerkve napram državi oblasti. Ta pastirski list torej ni „navodilo najvišje avtoritete“, zbor katoliških škofov v državi tudi ni „edina instance“. Mi imamo še vedno stare instance: škof, nadškof, papež, ki ima na Dunaju svojega nuncija. Pastirski list avstrijskih škofov ima pa za nas samo ono veljavo, katero imajo pastirski listi posameznih škofov. Kar napiše n. pr. škof v Lincu, ima za nas ravno isto veljavo, kot kar napiše škof v Minesoti ali v Salamanki.

Škofje zbrani na vesoljnem zboru pod rimskim papežem se ne morejo zmotiti, tudi slučajev, da so se zmotili škofje zbrani na pokrajinski sinodi pod svojim nadškofom, bo razmeroma zelo malo, obratno je bilo veliko bolj pogosto, da so se zmotili škofje zbrani iz ene države na skupno zborovanje. Kristus je rekel: „Če sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, sem jaz med njimi“, ni pa rekel: „Če sta dva ali trije zbrani v imenu države.“

Pred nekako 20 leti je bila vojska med Amerikanci in Španci. Amerikanski škofje so se zbrali in izdali skupen pastirski list, kjer so proglasili amerikansko stvar za sveto in pravično, Španci so se pa tudi zbrali in izdali svoj pastirski list, kjer so špansko stvar proglasili za sveto in pravično. Oboji so delali brez dvoma iz najboljšega namena in prepričanja. Papež je pa ostal nevtralen ter se ni izrekel niti za ene, niti za druge.

Iz tega slučaja se jasno vidi, da so v narodnih in političnih zadevah tudi škofje sinovi svojega naroda in imajo subjektivno mnenje, ki izvirja iz njihove vzgoje in okolišja. A niti papež ne more v takih rečeh izreči objektivne in merodajne sodbe. Ravno tako imamo pa tudi mi lahko drugačno mnenje in prepričanje. Delajmo vsak po svoji vesti in po svojem prepričanju, držimo se načel Cerkve, a nad nami bo sodil Bog.

iz Slovaške.

Slovaški slovenski kritik Pavel Bujnak pripravljajo študijo o slovaškem pesniku Hviezdoslavu povodom njegove sedemdesetletnice. Študija izide v posebni knjižnici. — Budimpeštanske velike banke imajo vedno nove skomine po slovaški deželi. Tako se zdaj poroča listom, da Ung. Allg. Kreditbank gradi filialko v Nitzi, kjer že itak „delujeta“ madžarsko-židovska denarna zayoda Nitranska hranilnica in pa Nitransko trgovsko in kreditno društvo. Novi denarni zaved ima 1 milijon kron delniškega kapitala. Proti temu so Slovaki zastopani v Nitri v mali filijali Kmetijske in obrtne banke. — Tudi v obgroženem Novogradu je zvišala delniško glavnico Lučanska obrtna, trgovska in gospodarska banka od 200.000 K na milijon K. — V slovaški Trnavi (stolica po-

žunska) gradijo židje nov parni mlin, ki bo zmél 4—5 vagonov žita na dan. — Lep dobiček je naredil l. 1917. Prva trenčanska tvornica za brinjevec in likerje, saj ima od 300.000 K kapitala 173.251 K (lansko leto samo 66.869 K; čistega dobička. — Novo tvornico na Slovaškem zidajo v Novi vasi (Iglóvi) na Spiši. Trgovsko društvo združenih spiških producentov drv pa namerava zgraditi tvornico za slamatke izdelke. Nova tvornica bo imela delniške glavnice 600.000 K. — Prepovedane slovaške slavnosti. Meseca avgusta so se vršile vsako leto nepolitične slovaške slavnosti v Turčanskem Sv. Martinu, kjer je imelo Muzejsko slovaško društvo in žensko društvo „Živena“ velike shode in dijaštvo svoje posvetovanje. Tu so se shajali Slovaki od vseh štirih vetrov in tudi Čehi so radi zahajali na omenjene slavnosti. Na predvečer je bila v Narodnem domu gledališka predstava, na kar je imela mladina plesno zabavo. Naslednjega dne je bil skupni obed pod nadzorstvom državnega organa. Po slavnostih je bil izlet v bližnji gozd. Letašnje slavnosti pa so prepovedane, dasi je bil v programu samo sestanek. In sicer je prišla prepoved zadnji trenutek, ko so gostje že začeli prihajati. Slovaki so zastoj protestirali v Budimpešti. Prepoved je prepoved „Narodno-Noviny“ poročajo: „Z vednostjo ministrskega predsednika Wekerleja se je pripeljal vladni komisar Szmezsani iz Požuna 28. avgusta na avtomobilu v Sv. Martine in je obvestil predsednike društev, da shod ni dovoljen z ozirom na vojsko. Zanimivo je, da so se majeve slavnosti vsepovsodi mirno vršile, tudi med Slovaki, ki so sprejeli spominsko deklaracijo o češko-slovanskem edinstvu na shodu v Liptovskem Sv. Miklavžu. Omenjene manifestacije se je udeležil tudi zdravnik dr. Šrobár, ki je imel slavnostni govor. Mudil se je tam s pesnikom Hviezdoslavom, a policijska oblast ga je kmalu prišla in internirala v madžarskem mestu. Tako si Madžari domnevajo, da bodo gibanje med Slovaki zatrli in njih stike s Čehi uničili; češke knjige in časniki že itak ne smejo več na Ogrsko. A proti kulturi in duhu nove dobe se nikjer več ne bojuje s tako zastarelim orožjem. Tudi Madžari ne bodo dosegli z njim nobene zmage, še manj pa naklonjenosti zatiranih narodov.“

Wilson odklonil Burianovo noto.

Združene države ameriške so dobile Burianovo noto 16. septembra; dne 19. t. m. je izročil Lansingov odgovor švedski poslanik c. in kr. zunanjemu ministru na Dunaju. Konferenco, katero je predlagal grof Burian, je Lansing odklonil, češ, da so Združene države že itak jasno in večkrat naznanile svoje mirovne pogoje. Na Dunaju so podali 19. t. m. uradni komunikacije, ki pravi, da Avstrija-Ogrska, ravno tako, ker se je govorilo v Angliji, v Franciji in v ameriškem senatu strastno, vzdržuje svoj predlog. Balfourji pravi, da bi se na zaupnem posvetu njegova očitana pojasnila brez strasti. „Neue Freie Presse“ trdi, da je hitri odgovor Wilsonov presenečil entento in posebno v Angliji, ker so želeli, da se odgovori skupno na dunajsko noto potom vojne sveta, ki zboruje zdaj v Versaillesu. Lloyd George, ki je bolan, pride šele v soboto v London. Francoska vlada je dobila avstrijsko-ogrsko noto v sredo. Izročil jo je švicarski poslanik dr. Dunant. Italijanska vlada je izdala noto, ki se zavzema za znane zahteve Italije. O stališču, ki ga bo zavzela sveta stolica, še ni nič znanega. Iz Lugana poročajo, kakor tudi „Messagero“, da so dobili v Vatikanu Burianovo noto, ko ni bil navzoč kardinal državni tajnik in da jo papež Benedikt sam proučuje. Merodajni katoliški krogi so v svojih izjavah zelo previdni in nameravajo baje počakati, kaj bodo izjavile vlade entente, predno se zavzame stališče. „Arbeiterwille“ označuje položaj tako-le: Burian je napravil glavno napako, ker se obrača na vlade in ne tudi na ljudstva entente. Kako si predstavljajo sovražniki Buriana? Predstavljajo si ga kot ministra, ki se je v petih mesecih, odkar je minister, umikal vsakemu stiku z zastopniki ljudstva. Narodom entente je prešlo v meso in kri, da si nazorji vlad in ljudstva v osrednjih evropskih državah nasprotujejo. S tem bi bil moral Burian računati in podvzeti bi bil moral svoj korak v okrilju delegacij, zdaj si ga pa v ententi predstavljajo za starca, ki je v aktivni ovisli. List ga poziva naj popravi storjeno napako in naj predeči sklične delegacije, ne šele 15. oktobra, ker do takrat je še dolgo. Velezanimivo je, kar je pisala „Westminster Gazette“, ki je glasilo angleške vlade. List priporoča, naj se odgovori posebej Nemčiji in pa posebej Avstriji-Ogrski. Nemčiji naj odgovore kratko in ostro, odgovor Avstriji-Ogrski naj se utemelji in bodi zmern. Pove naj se, da je v Brestu Litovskem sklenjeni mir popolnoma zaničl načela, za katere se bori ententa.

Dunaj, 19. (K. u.) Kraljevi švedski poslanik na Dunaju je danes po naročilu svoje vlade naznanil c. in kr. ministru za zunanje stvari besedilo odgovora vlade ameriških Združenih držav na noto avstrijsko-ogrsko vlade z dne 14. t. m., katero je naznanil kraljevi švedski poslanik v Washingtonu kraljevemu ministru za zunanje reči v Stockholm.

Besedilo slove:

„Čast mi je, da potrjujem sprejem Vašega dopisa s 16. septembra, a katerim se mi je naznanila nota avstrijsko-ogrsko vlade, ki obsega predlog vladam vseh vojujočih se držav, naj pošljejo delegate k zaupnemu in neobveznemu razgovoru o temeljnih načelih mirovnega sklepa. Predlagalo se je, naj se delegatom naroči, da nastanajo drug drugemu nazor njih vlad o načelih, da sprejemajo podobna obve-

stična in prostodušna pojasnila o vseh tistih točkah, o katerih je potrebno, da se pojasne.

Odgovarjajoč mi je čast naznaniti, da se je vsebina Vašega obvestila predložila predsedniku, ki mi je naročil, naj Vam naznanim, da more vlada Združenih držav na zadevo, ki jo je izprožila avstrijsko-ogrsko vlada, podati le en odgovor. Ponovno in popolnoma prostodušno je označila pogoje, pod katerimi bi se pečale Združene države o mirovnem sklepu. Ne more in ne sme se pečati z nobenim predlogom o konferenci glede na zadevo, o kateri je jasno obrazložila svoje stališče in svoje namene.

Lansing.

Washington, 17. Reuter: Lansing je podal svojo izjavo v senatu eno uro potem, ko je sprejel avstrijsko-ogrski predlog. Uradni krogi se pečajo zdaj z bodočim korakom takozvane velikomemske mirovne ofenzive.

Washington, 17. Danes popoldne se je izročil odgovor Združenih držav na avstrijsko-ogrsko noto švedskemu poslanstvu, da ga izroči na Dunaju.

Rotterdam, 18. (K. u.) „Daily News“ izjavlja v uvodniku: Ne smemo se čuditi odločnemu odgovoru, ki ga je dal Wilson precej, ko je sprejel predlog Avstrije-Ogrske. Wilson je pojasnil mirovne pogoje v izjavi, ki obsega 14 točk, o katerih sodi, da tvorijo potrebni predpogoji razgovoru. Naloga ententnih državnikov je, da se kolikor mogoče zavzemajo za mirovne koristi Avstrije-Ogrske in izkovejo nasprotje med Nemčijo in njenimi zavezniki. Zavezniki naj zato sledo vodstvu Amerike in se ji formalno pridružijo v 14 točkah. Obžalovati se mora, ker je odgovor sestavljen v taki obliki, ki lahko vojnim strankam zelo koristi. Obžalujemo, ker se zavezniki niso posvetovali skupno o odgovoru, predno je eden med njimi odgovoril, ker potrebujemo zdaj enotnega državnika govda.

Clemenceaujev odgovor.

Pariz, 18. Agence Havas javlja: Ko se je otvorila seja senata, je slavil predsednik Dubost francoske in zvezne armade, ki so jih spojili v celoto uspehi, žrtve in zmagi, ki pridobijo svetlo mir. Spletko Nemčije, ki se skuša izmazati zasluženi kazni, se mora preprečiti.

Clemenceau je izvajal med drugim: Sovražnik je pol stoletja zadajal mirni Franciji rane, ker nam ni odpustil, da smo iz potopa ladje rešili zavest pravice do nezastarelih zahtev po neodvisnosti in svobodi. Ni bilo dneva, da nam ni grozil z vojsko ali s kako zavestno brutalnostjo trinoštva. Oborožena pest, suhi smodnik in nabrušeni meč so se glasile germanske mirne besede. Strašne, počasne ure smo preživeli v najstrašnejših nasiljih in pričakovanjih, ki so še bolj poniževalno učinkovale, ker so nas skušali hinavsko pregovoriti, da sprejmemo prostovoljno jarek, ki nas more edini rešiti splošnega poloma.

Prišel je končno trenutek, v katerem je sklenil gospod sveta, da napravi konec mirnemu ponosu narodov, ki so se predrznili odpovedati službo vladarju, ki je mislil glede na zasluženo svojo čredo, da ni mogoč dvig plemenitega mišljenja med neodvisnimi narodi in je brez tehtnega vzroka in celo brez navideznega povoda planil tradicionalni napadalec naše ozemlje, da ga zopet opustoši.

Naši vojaki so se dvignili, da prinese velike žrtve, ki jih je zahteval blagobit domačega ognjišča. Kaj so bili, kaj so in kaj so izvedli, o tem bo govorila zgodovina. Mi to vemo. Strmoglavljena Nemčija je pa pričela šele večerjati umetavi, kakšni ljudje stoje pred njo. (Živahno pritrdjevanje.) V zablodi je mislila, da bomo v zmagi vse pozabili: na naša opustošena polja, na naša z minami in požari uničena mesta in vasi, na po načrtu izvajana plenjenja, na rafinirana trpinčenja, vse nasilnost preteklosti.

Može, žene in otroke so odpeljali v sužnost — to je videl svet in tega ne pozabi (Živahno pritrdjevanje). Ne! Nobena zmagi ne bi mogla povzročiti, da se vse to pozabi. Napovedana zmagi ni niti prišla, odprti se je strasen račun naroda z narodom in se bo plačal. Po štirih letih slave se je — ne za nas — nepričakovano zasukala sreča in narodi so videli umik cesarjevih armad. Da, dan, ki ga napoveduje naša narodna pesem že nad sto let, je res napočil. Sinovi so na poti, da končajo veliko dejanje, katero so pričeli njih očetje. Francija ni več osamljena pri dejanju pravičnosti z orožjem, v smislu besede našega velikega misleca bodo vsi bratski narodi končali zadnjo zmagi najpravičnejšega človeštva. (Živahno pritrdjevanje.)

Kdo li je doživel le v snu lepši čas? (Pritrdjevanje.) Državlani in vojski, vlade in ljudska zastopstva entente, vsi izpolnjujejo svojo dolžnost in jo bodo vršili do konca. Vsi so vredni cilja, ker ga znajo spoštovati. V sedanjuri ne zahtevate drugega, kakor pravico, da končate velikansko delo, ki je posvečeno nesmrtnosti. Kaj zahtevate! Vedno in vedno zopet zmagovitega bojevanja do tiste ure, ko bo sovražnik umeval, da niso mogoča pogajanja med zločinom in pravico. Šlisl sem govorico, da se mir ne more doseči z vojaško odločitvijo. Nemec ni tako govoril, ko je razvil vojsko s svojimi strahotami in ko so še večerjajoči voditelji delili narode, kakor se deli živina. Vojaška odločitev Nemčije nas je obsodila, da ji sledimo. Zgodi naj se tako, kakor je hotela Nemčija, kakor je delala Nemčija. Edino, kar iščemo, je mir. Hoče se nam le pravičnega in trajnega mira, da bodo tisti, ki pridejo za nami, varni pred grozotami preteklosti. (Živahno pritrdjevanje.) Kvišku, otroci domovine, končate osvoboditev zadnjih narodov od besnosti nečiste sile! Kvišku k zmagi brez madeža! Cela Francija, vse misleče človeštvo je z Vami! (Viharno pritrdjevanje.)

Ženeva, 18. Hervé je pisal v „Victoire“: Nota Avstrije-Ogrske je namenjena navidezno Wilsonu, Clemenceauju in Lloyd Georgeju. V resnici je pa namenjena delavskim slojem in naprednim strankam v zahodni Evropi. Dokler bo v Franciji vladal Clemenceau, je mir nemogoč. Če se pa s spretnim manevrom posreči v parlamentu nahajati stranke leve proti njemu, kdo ve, če se Nemčiji in Avstriji Ogrski ter njenim zaveznikom na Balkanu ne posreči uiti kazni. Italija zahteva brezpopojno Trident in Trst, kakor mi Alzacija-Loreno. Kompromis je ravno tako nemogoč, kakor me moršili in njih žrtvami.

Pariz, 19. (K. u.) Vsi večerjajoči večerški slave včerajšnji Clemenceaujev govor, o katerem pišejo, da je bil odločen in močsterški.

Italija odklanja Burianovo noto.

Rim, 19. (K. u.) „Agenzia Stefani“ je objavila stedečo noto: Italijanski vladi je znana dozdej avstrijsko-ogrsko nota le iz besedila, ki

so ga objavile brzojavne agenture. Če je besedilo, katero je objavil dunajski c. kr. brzojavni korespondenčni urad, točno, mora opozarjati italijanska vlada na okolnost, da meri avstrijski-ogrski predlog na navidezna mirovna pogajanja, brez dejanske vsebine in brez možnosti praktičnega izhoda. Zadržne izjave nemških in avstrijskih-ogrskih državnikov, ki izključujejo vsako koncesijo ozemlja in krivični pogodbi, sklenjeni v Brestu Litovskem in v Bukarestu, ki naj ostaneta, onemogočujeta vsako koristno otvoritev mirovnih pogajanj. Ententa in Združene države so doslej jasno naznanile, da žele pravičnega miru in so istočasno tudi pojasnile nazvalne temelje, na katerih naj se zgradi mir. O teh točkah ni v avstrijski noti niti besedice. Ravno to velja posebno še za italijanske aspiracije, ki so avstrijski-ogrski vladi dobro znane in katerim so pridržali zavezniki. Kratko povedano, se zahteva izpolnitev narodne enotnosti, osvoboditev nemških narodov, ki jih je Avstrija-Ogrska dosedaj le zatirala, in uveljavljanje neobhodno potrebnih pogojev za varnost Italije. Predno avstrijska-ogrška vlada ne pripozna tudi teh posebnih ciljev kakor tudi ostalih splošnih in posebnih smotrov, za katere se bojujejo vsi zavezniški solidarni, Italija ne bo ustavila boja, ki privedi človeštvu trajan mir, ki naj sloni na boljšem in varnejšem temelju svobode in pravičnosti.

Zeneva, 19. Clemenceau in italijanski ministrski predsednik Orlando sta se včeraj v Parizu več časa posvetovala o dunajskem predlogu, kakor poročajo pariški listi.

Lugano, 19. »Corriere della sera« piše: Če je sprejme predlog osrednjih velesil, bi to pomenilo samoumor Evrope.

Hindenburg o Burianovi noti.

Berlin, 19. (K. u.) »Berliner Zeitung am Mittag« je objavila sledeči odlok maršala pl. Hindenburga: Avstrijska-ogrška vlada je stavila vsem vojujočim predlog, naj pošljejo v kak nevtralni kraj zastopnike k neobveznim razgovorom, ki naj privedejo do miru. Vojskovanje naj se s tem ne prekine. Pripravljenost k miru ni v protislovju z duhom, v katerem vodimo boj za našo domovino. Cesar, naš vrhovni vojni gospod, je ponujal sovražnikom že decembra 1916. leta zavezniki mir. Nemška vlada je od tistega časa sem večkrat izjavila, da je pripravljena skleniti mir. Sovražniki so odgovarjali z zasmehovanjem in z zaničevanjem. Sovražne vlade so hujšale dalje svoje narode in voje na uničevalni boj proti Nemčiji; a vodili smo dalje naš obrambni boj. Naš zaveznik je zdaj stavil nov predlog z namenom, naj se uvedejo razgovori, toda boj naj se ne prekine vsled teh razgovorov. Armada se bo torej bojevala dalje. Nemška armada, ki po štirih zmagovitih bojnih letih krepko čuva domovino, mora našemu sovražniku dokazati svojo nezmagljivost. Le s tem pripomoremo, da zlomimo sovražno uničevalno voljo. V boju počakajmo, če misli sovražnik pošteno in če je zdaj pripravljen na mirovna pogajanja ali če zopet odklanja mir z nami in če ga naj odkupimo s pogoji, ki bi uničili bodočnost našega naroda.

Mariborsko pismo.

Maribor, dne 19. sept.

Četudi številno najmanjši, smo vendar med vsemi slovanskimi narodi Slovenci pri Nemcih najbolj osovraženi. To pa zato, ker smo ravno na poti njihovem pohodu proti Adriji. Zato so si in si še vedno prizadevajo na vse mogoče načine, da nas bi iztrebili. V ta namen jim služijo nemške šole na slovenski zemlji, nakupovanje slovenskih zemljišč, naseljevanje nemških kolonistov ter snovanje nemških tovarniških podjetij na slovenski zemlji. Vendar vsi dosedanja napori Nemcev nas še niso iztrebili in oni se še vedno niso približali cilju. Zato mislijo in mislijo, kako bi se nas iznebili. Zato je prišel neki knez Orsini in Rosenberg na odrešilno idejo, ki je ravno tako originalna, kakor ženijalna. Ta svetli knez je namreč napisal v nekem dunajskem listu: »Ako se hočejo Slovenci na vsak način odtrgati od Avstrije, bi bilo pač najbolje, ko bi menjali z nemškimi kolonisti v Rusiji, potem bi postali Kranjska in Sp. Štajerska pravi nemški obmejni deželi.«

To oslarijo plemenitega nemškega kneza je pograbil tako tukajšnja »Marburger Zeitung«, ki pravi, da bi »izvedba te misli bila tako odrešilna in zadovoljliva, da zasluži, da jo razširjajo naprej in dovodejo do uresničenja.« »Marburger Zeitung« že plava v blaženstvu, ko si predstavlja zlate in lepe čase, ki bi nastali, ko bi ne bilo več jugoslovanskih hujšakačev. Plemenit kakor je, mariborski listič niti ne zahteva, da bi se izselili v Rusijo vsi Slovenci, ampak samo oni, ki so za majniško deklaracijo. Da bi se bavili z daljnjimi izjavami »Marburger Zeitung«, ni vredno, pač pa dokazujejo enaki predlogi ponovno, da z nemško mentaliteto ni vse v redu.

O priliki otvoritve šol je imel zopet marsikateri sin slovenskega očeta in slovenske matere priliko, da je okusil prokletstvo svojega slovenskega rojstva. Slovenskih srednjih in enakih šol nimamo, pri sprejemanju v nemške srednje šole se pa stavljajo slovenskim učencem vse mogoče ovire. V prvi razred tukajšnje realke niso letos sprejeli niti enega Slovenci, da ne bi trpel nemški značaj zavoda. Vrgli so vse v — nemščini. Furor teutonicus na vseh koncih in krajih. To nas mora končno le utrditi v našem geslu: Jugoslavija ali smrt!

Toda vse nemško besnenje ne more preprečiti, da ne bi narodna zavest našega ljudstva vedno bolj rastla. To se je pokazalo posebno pri vpisovanju otrok v nemško šolo za Krčevino-Leiteršperg v mariborski okolici. Vpisalo se je tako malo učencev, da se je otvoritev šole morala odložiti do 1. oktobra! Nadučitelji, renegeat

Bernitschnig, hodi ves poparjen okoli. Na stare dni so mu prišle na glavo skrbi, ki jih pač ni pričakoval.

Gospodarska osamosvojlitev Galicije.

Krakov, 16. septembra 1918.

Imel sem priliko, razgovarjati se z glavnim urednikom krakovskega »Głosu Narodu«, g. Romanom Vojčinskim, strokovnjakom na narodnogospodarskem polju. G. Vojčinski je leta 1912. izdal knjigo »Na sledovih našega ekonomičnega razvoja«. — »Vidite,« mi je rekel g. urednik, »to knjigo lahko sežgete, ne velja več, tako so se v zadnjih dveh letih pri nas razvile gospodarske razmere. Prav kakor pred vojno ni bilo nobenega zanimanja za narodno gospodarstvo, se je zdaj silno dvignilo. Glavna smer, v kateri se gibljejo narodnogospodarske težnje, je: tuji kapital iztisniti iz naših podjetij in domači denar v deželi sami investirati, nadalje se rešiti židovskega trgovskega monopola in nemškega posredovanja v veletrgovini. Naj Vam dam nekoliko konkretnih podatkov:

Na kmetih so se ustanovile nekake »Poljedelske zadruge« (Kółka rolnicze vs Kola poljedelska); kakih 1000 jih je; vse skupaj tvorijo »Trgovsko zvezo« ((Związek handlowy). Zadnje leto je ta Zveza imela 280 milijonov obrata. — V posameznih okrajih eksistirajo še posebej »Okrajna velikoobratna skladišča« (Skladnice hurtowne powiatowe); Skladnica v Tarnovu je imela 15 milijonov obrata, žežovska pa 10 milijonov. Za poedine strani narodnega gospodarstva obstojajo posebne organizacije. Da bi se izpodrinili židovski mešetariji, se je ustanovila zveza živinorejcev, imenovana »Pecus«. Istotako se je osamosvojila tr-

govina z jajci; organizacija, imenovana »Ovrem«, je imela v prometu 216 milijonov jajc; centrala ji je v Lvovu. — Trgovina z lesom se je tako uredila, da ne bo mogel po vojni kdorkoli in kakorkoli te trgovine izrabljati na škodo Poljske. Premogovniki pri Krakovu so bili doslej v nemških rokah (zapadno-nemška »Thomasschlache«). Dežela Galicija je kupila tudi trdko »Schluti« za premož ter graščino Brody, ki obsega 400.000 jutere; graščina je bila doslej v nemških rokah. Parcelacija je dala 36 milijonov K dobička. — Vodna sila se izrablja za električne naprave; največja taka naprava je v Jazovskem ob Dniestrju, druga pa v okraju Chrzanów. — Ustanovile so se 4 tvornice za poljedelske stroje. Ustanovilo se je društvo »San« za tekstilno industrijo in »Strojarsko društvo«. Obe društvi imata že znaten kapital.

Tako se Galicija ekonomsko emancipira. Za denarno gospodarstvo na Poznanjskem ima veliko zaslug sedaj že pokojni W a r z y n i a k (Vavžinjak), v Galiciji pa sedanji deželni poslanec stranke Ludovcev dr. S t e w c z y k (Stevčik).

Izvajanja g. urednika so mi dala razumeti njegove besede, ki jih je te dni napisal v »Głosu«, češ, poljski rudopok, tehnik, kupec, gospodar, podjetnik bodo kmalu izvršili prevrat v birokratizirani družbi, ustvarjajoč kovačnice blagostanja in gospodarske neodvisnosti.

Predno sem se poslovil od njega, sem ga še povprašal, kako je s stanovsko organizacijo časnikaarjev v Galiciji. »Imamo dve stanovski društvi,« Društvo časnikaarjev in literatov v Lvovu in »Sindikrat krakovskih časnikaarjev«. Ta zadnja organizacija, ki ji predseduje sam Vojčinski, izplačuje svojim članom še pokojnino; v svojem konsumu je imela v enem letu 250.000 K prometa; kmalu si kupi hišo ter bo imela v njej gospodarska podjetja.

Ofenzive.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 19. sept. Uradno:

V »Sedmih občinah« se je bil trajni boj s streljanjem.

Med Brento in Piavo je sovražnik po svojem težkem neuspehu prejšnjega dne ustavil svoje napade.

Med vrlimi četami, ki so podpirane krepko po svoji artiljeriji v zadnjih bojih vedno napadajočega sovražnika zmagovito odbile, se morata posebno pohvaliti ogrska pešpolka št. 39 in 105.

Pri San Doná di Piave je naš ogenj za branil nočni prekoradevalni poizkus.

Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 19. sept. Uradno:

Bojni skupini kraljeviča Rupreta Bavarskega in generalnega polkovnika pl. Böhna.

Severnozahodno Bixschoote smo izčistili od sovražnika štiri dele kosov jarkov, ki so ostali sovražniku iz bojev dne 9. septembra in smo ugrabili 136 Belgijcev.

Močnejše se je poizvedovalo med Ypernom in La Bassée. Severno Armertieresa in južno od prekopa La Bassée smo odbili delne sovražne napade.

V odsekih Moeuvres in Havrincourt se je razvil močnejši topovski boj. Pri izvajanih krajevnih napadih smo ugrabili ujetnikov.

Anglež je zopet podvzel svoje napade za naše postojanke Siegfriedove fronte v odseku gozda Havrincourt do Somme. Napadi, ki jih je izvajal severno Gouzeaucourta in proti kraju samem, so omagali pred našimi črtami. Nemški lovski polki so žilavo branili Gouzeaucourt.

Angleža, ki je večkrat naskočil z močnimi silami in z oklopnimi vozovi, smo tudi med Gouzeaucourtom in Hargicourtom odbili; Epéchy in Ronsoy sta mu ostala po boju, ki se je zelo spreminjal. Zvečer je sovražnik ponovil svoje napade na celi črti, povsod smo jih odbili.

Avstralci so vdrlili med Hargicourtom in Pontreujem v naše postojanke. S trdim bojem se nam je posrečilo, da smo sovražnika, ki je prodiral med Hargicourtom in Pontreujo zahodno od Bellicourta-Bellenglise ustavili.

Med potokom Omignonom in Sommo je napadal Anglež skupno s Francozi. Z močnimi silami je poskušal v smeri proti St. Quentinu in severno od njega prebiti naše črte. Boji, ki so trajali do poznega večera, so se končali s popolnim neuspehom za sovražnika. S silnimi boji je bil sovražnik vržen v svoje izpadne postojanke. Vzhodnopruski polki in alžasko-lorenški pešpolk št. 60 so se posebno odlikovali.

Južno od Somme je omagal delni napad Francozov. Na 35 km široki napadalni fronti smo po ujetnikih dohnali 15 sovražnih divizij.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Topovski boj se je popoldne zopet znatno okrepil. Odbili smo silne delne napade, ki so jih izvajali posebno proti našim črtam na obeh straneh ceste Laffaux-Chavignon.

Bojna skupina generala pl. Gallwitza.

Na Cotes Lorraines so zopet oživili boji. Bili so se na predpolju manjši boji. Pri na Manhuelles izvedenem sunku smo ugrabili ujetnikov.

Berlin, 19. septembra zvečer. Uradno: Na večerajšnji bojni fronti med Havrincourtom in Sommo se je omejeval včeraj Anglež na silne delne napade, ki smo jih povsod odbili.

pl. Ludendorff.

Francosko uradno poročilo.

17. septembra zvečer. Zahodno od St. Quentinu so naše čete tekom dneva pri Holonu in Sancyju dosegle uspehe. Ujeli smo 50 ujetnikov. Med Ailetto in Aisno smo trajno razširili naše pridobitve. Krajevni napadi so nam omogočili, da smo na visoki planoti severno in vzhodno od Allemanta prodrali. Pri tem smo ujeli okoli 100 ujetnikov. Danes jutraj smo se po živahnem boju vzhodno od Sancyja polastili nekega opirališča, katero je sovražnik trdovratno branil. Število mrtvih, ki smo jih našli severno od Laffauxa, dokazuje težke zgube, ki jih je imel sovražnik v zadnjih bojih. Na fronti ob Vesli so Nemci trikrat izvedli protinapade na naše postojanke pri Gloguesu. Bili so vedno z najtežimi izgubami odbiti. Z ostale fronte nič novega.

17. septembra zvečer. Orijentska fronta. Bojne operacije, ki smo jih uvedli dne 15. septembra na makedonski fronti, smo včeraj in danes uspešno nadaljevali. Najprej smo razširili proti vzhodu in zapadu vrzel, ki smo jo naredili dne 15. septembra na črti Sokol-Do-bropolie-Vetrenik v sovražne postojanke. Ta vrzel meri danes že nad 25 km v širino in je 7 km globoka. Zapadno od Sokola so osvojile srbske divizije močno utrjen pas med Gravenico in Sokolom. Sovražni oddelki, oboroženi s številnimi strojnimi puškami in minometi, so se v neredu umaknili čez Gravenico; Srbi so jim sledili za petami. Vzhodno od Vetrenika so se polastile naše čete utrjenega masiva Hrem in zasedle Zborsko. Upiraje se na prve uspehe, so si osvojile jugoslovanske brigade z brezprimernim junaštvom sovražne postojanke na Kosiku, vdrle preko druge črte in zavzele višinsko točko, ki obvlada okolico.

Skupno so nam prinesle operacije prvih dveh dni nad 4000 ujetnikov, med njimi 1 polkovnika s celim štabom, 30 topov, številne minomete, strojne puške in velike množine drugega materiala. Ofenziva se nadaljuje. Srbske in jugoslovanske čete se bojujejo z izredno hrabrostjo. V vztrajnosti, pogumu in elanu tekmujejo s francoskimi četami. Od njih zavzete postojanke je utrjeval sovražnik skozi tri leta in jih opremil z vsemi modernimi obrambnimi pripomočki. Boji so se vršili visoko v gorah, ponekod v višini nad 1800 metrov.

Angleško uradno poročilo.

17. septembra zvečer. Danes so se vršili samo poznati boji severovzhodno St. Quentinu. Naše čete so napredovale. V bližini Holona na severnem delu fronte je prišlo tudi samo do manjših krajevnih spopadov. Naše čete so zavzele nemške stražne postojanke zapadno od La Basséeja. Vse so pri tem nekaj sovražnikov. Severozapadno od Neuve Chapelle so zavzele nove postojanke.

18. septembra popoldne. Uspeh naših večerajšnjih podjetij na južni postojanki naše bojne črte je bilo zavzete vasi Holnon. Danes popoldne so naše čete napadle severozahodno od St. Quentinu. Sinoci je sovražnik napadel Mounouet in potikal naše čete do zra-

hodnega konca vasi. Ponoči smo s krajevnim omejenim, uspešnim podjetjem pomaknili naše črte neposredno južno od prekopa La Bassée nekoliko naprej.

Ameriško uradno poročilo.

17. septembra zvečer. V odseku severovzhodno od St. Mihiela se je nadaljevalo artillerijsko in letalsko bojevanje. Iz patuljskih spopadov smo odvedli več ujetnikov. V Vogezih smo zavrnili sovražne sunke.

Američani prihiteli Italiji na pomoč.

Lugano, 19. »Agenzia Stefania« poroča iz Washingtona: Član ameriškega kongresa Tillmann se je vrnil iz Evrope, kjer si je ogledal fronte in ga je zaslislal Wilson, kateremu je nujno svetoval, naj odposlje veliko ameriško armado na italijansko fronto.

Trimesečno premirje.

Genf, 19. septembra. Zveznemu svet se je stavil predlog, naj se vsem vojskujočim državam predlaga trimesečno premirje, da se izvolijo iznova vsi parlamenti. Zvezni svet bo razpravljal o predlogu.

Rusija.

Pomoč Čeho-Slovakom v Rusiji.

Stockholm, 19. septembra. Bivši francoski veleposlanik v Tokiju se je udeležil posveta zastopnikov entente v Vladivostoku, pri katerem je bilo navzočih tudi več generalov. Sklenili so, da pošljejo Čeho-Slovakom veliko pomoč.

Boji pri Kazanu.

Stockholm, 20. sept. Pri Kazanu so se razvili novi boji z novimi četami Čeho-Slovakov. Razvaline so menjavale lastnika. Zdi se, da Čeho-Slovaki zopet nadvladujejo.

Ljenuj zapustil posteljo.

Stockholm, 20. sept. Ljenuj je v nedeljo popoldne prvič zopet ustal in sprejel Sinoveja.

Na svobodo izpušeni francoski diplomati.

Stockholm, 20. sept. Cicerin je izročil popolne liste francoskemu generalnemu konzulu Grenarolu in francoskemu načelniku vojaške misije, ki sta pobegnila v švedsko poslanštvo.

Politične novice.

— Cesar in cesarica na Dunaju. 19. t. m. sta se cesar in cesarica pripeljala iz Reichenau na Dunaj. Na Ringu in na dvornih dvoriščih je pričakovala vladarja velika množica in ga pristrčno sprejela.

— Vladna kriza na Ogrskem. »Az Ujszag« priobčuje pogovor svojega dunajskega dopisnika s trgovskim ministrom Szte-renyijem. Le-ta ni tajil, da je ogrska vlada zašla v kritičen položaj. Princ Windisch-graetz in Szurmay nameravata menda odstopiti. V pogajanjih z Avstrijo gre za to, koliko in katera živila naj Ogrska dobavi Avstriji in koliko premoga in manufakturnega blaga naj dobi Ogrska v kompenzacijo.

— Avstrijski ministri v Budimpešti. Avstrijski finančni minister dr. baron pl. Wimmer in domobranski minister podmaršal pl. Czapp sta se 19. t. m. jutraj pripeljala v Budimpešto. Tekom dopoldneva sta imela posvetovanja z ministrskim predsednikom dr. Wekerlom, finančnim ministrom Popovicem in hrvatskim ministrom pl. Szurmayem. Popoldne je dopel v Budimpešto skupni finančni minister pl. Spitzmüller in svrhu nastopnih obiskov.

— Grof Tisza v Sarajevu. Danes je prišel grof Tisza v Sarajevo, kjer bo konferiral z raznimi politikmi. Deželni poglavar Bosne general Sarkotić se je povrnil z Dunaja preko Budimpešte v Sarajevo, kjer bo imel daljša posvetovanja z grofom Tiszom.

— Resen opomin nemštvu priobčuje »Bonifatius« -Korrespondenz« kot odgovor na dopis, v katerem nekdo zahteva, naj list manj piše o samoodločbi narodov kakor o krepki državni avtoriteti v Avstriji. Korrespondenca piše: Radi bi oboje. Toda ne pozabimo: Sedanja Avstrija v svoji sestavi večine svojih prebivalcev ne zadovoljuje. Dokaz: Beg vseh vlad in vladnih strank pred parlamentom. V tej ustavni državi se morejo sedaj vlade le držati, ako ustavo začasno ukinejo. Znamenje, da vlada sedaj manjšina. To je nezdravo in ne vzdržljivo. Tako se država ne utrja; koplje se toliko nezadovoljnosti, da bo prej ali slej prišlo do poizkusa nasilne rešitve. To pravim, čeprav je sedaj vladajoči režim nemški; kajti jaz gledam na jutri. Nemci se bomo morali za ta absolutistični režim, ki vlada pod zaščito nemških zastopnikov, še britko pokoriti. Jutri pride na krmilo večina — prava večina — in z enako brezobzirnostjo bo dala čutili svojo moč v manjšino potisnjenim. In država? Država ne pride iz mrzličnih krčev. — Kaj tedaj? Ne prisilna jopica za vročine narode, marveč pametno ravnanje! Avstrija se po zgolj nemškonacionalni fasoni ne da zvelečati. So še druge ustavne oblike. Da, zdi se mi, da cela zgodovina avstrijske ustave jasno dokazuje, da centralistična ustava za Avstrijo ni primerna. Večina njenih narodov ni hotela in noče o tem nič slišati. Kaj je država? Njeni narodi. In narodi se morajo v 20. stoletju sami vzidati v državo; železne spone ne zadostujejo. Treba je želje in koristi narodov v državi primerno vpoštovati, tako da bo državna ustava res

vsem pravična, Z eno besedo: naši politiki, ki so pristaši sile, rahljajo državo, ko hočejo uporno ukloniti s silo. Zrahljajte vezi, da bo država trdnje držala skupaj! — Ali bo tako držala skupaj? Tega ne morem povedati; toda eno je dosedanja izkušnja potrdila: S samo silo se Avstrija ne da skupaj držati.

+ **Razpuščen češki shod.** Minulo nedeljo je policija v Pragi tik pred otvoritvijo razpustila ljudski shod češke državnopravne demokratične stranke, na katerem je imel govoriti o političnem položaju poslanec dr. Stranysky.

+ **Častno meščanstvo poslancu Klotachu** namerava podeliti mesto Praga.

+ **Zborovanje čeških okrajev in mest** se je 19. t. m. vršilo v Pragi. Poleg zastopnikov mest in okrajev so bili navzoči mnogoštevilni poslanci s Stanekom na čelu. Po obširnih poročilih in razpravah so soglasno sprejeli resolucijo, v kateri ugotavljajo, da je glavni vzrok sedanjim težavnim apovizacijskim razmeram na Češkem v tem, ker merodajni faktorji kmetijstva ne dajo možnosti, da bi se ohranilo na čim višji stopinji produkcije, to je manjka delavnih moči, vprežne živine in drugih potrebščin, na drugi strani se pa z vso strogostjo izvajajo revizije in določajo najvišje cene. Drugi vzrok je pa v tem, da Ogrska ne vrši svojih dolžnosti nasproti avstrijski državni polovici. Merodajni činitelji se pozivljejo na energično odpomoč v obeh smereh.

+ **Vojnogospodarska komisija.** V seji 18. t. m. se je začela razprava o centrali za mast in olje. Min. svetnik dr. Steindl je povedal, da smo v dosedanjih izmeri preskrbljeni z mastjo in oljem do 1. 1919. Na osebno pride približno 50 dek olja in masti, dočim je znašala poraba v miru 5 kg na osebo. Predsednik centrale komerc. svetnik Schicht je opozarjal, da smo v miru uvažali približno 1600 vagonov olja in maščob, sedaj pa imamo vsega vkup na razpolago samo 1500 vagonov. Do konca leta 1919 smo preskrbljeni. Toda vprašanje soče in premoga je postalo tako pereče, da utegne celo gospodarstvo centrale izpodbiti. Razni govorniki izražajo pritožbe glede pomanjkanja mila i. dr. Ravnatelj Loria je povedal, da je centrala, ki deluje s privatnim kapitalom in noče tvegati izgub ob uvozu iz inozemstva, zamudila kupčijo, v kateri je šlo za ogromne množine masti iz inozemstva.

+ **Avstrijski baker za Ogrsko.** V vojnogospodarski komisiji je v razpravi prišlo na dan, da je svoj čas avstrijska kovinska centrala na željo ogrskega poljedelskega ministra nakazala ogrski tvrdki Manfred Weiß za proizvodnjo modre galice večje množine bakra, dasi imajo Ogrji svojo lastno kovinsko centralo. Sekcijski načelnik baron pl. Lehne je na dotično interpelacijo odgovoril, da stvari trenutno ne ve pojasniti, da je pa najbrže šlo le za začasno pripomoč.

+ **Enodnevni demonstracijski štrajk** radi nezadostne prehrane je priredilo 19. t. m. delavstvo na Solnograškem. V Solnogradu samem so se pripetili težki izgredi. Delavstvu so se pridružile ženske in nedorasle osebe in demonstrirale po ulicah. Trgovine so bile zaprte. Demonstranti so poslali deputacijo k deželnemu predsedniku, ki je obljubil storiti, kar je v njegovi moči. Oblast je ukrenila potrebno za vzdržanje miru in reda.

+ **Kontrolna komisija za državne dolgove** je v seji 19. t. m. sklenila, da dostavi svoj podpis na posojilo v znesku 954 milijonov kron pri avstr.-ogrski banki.

+ **Sankcija ogrske volilne reforme.** Ogrsko volilno reformo je ministrski predsednik že v drugi polovici avgusta predložil vladarju v sankcijo, pa doslej še ni sankcionirana. »Az Est« poroča, da je zakasnitev v zvezi z vprašanjem volilne pravice posestnikov Karlovega četnega križca. Dobro poučeni krogi pa trdijo, da se je sankcija zakasnila izključno le iz tehničnih razlogov.

+ **Rumunski finančni minister odstopil.** Bukarešt, 19. (K. u.) Demisioniral je finančni minister Saulescu, ki je že več mesecev na dopustu.

+ **Somoobramba rumunske kraljice.** Budimpešta, 19. »Az Est« objavlja razgovor svojega sotrudnika v Jašu z rumunsko kraljico, ki je izjavila: Slišala sem govoriče, da me preveva sovraštvo proti osrednjim velesilam. Trpela sem za to, ker kar sem storila, je bila moja dolžnost. Nič se mi ne more predbacivati, ker sem osrčevala svoje vojake, ki so izgubili pogum po velikih dneh usode in ker sem obiskovala tiste, ki so stradali in sem jim delila kruha. Vse, kar me obrekujejo, je absurdno. Očitania odklanjam. Ljubezni mojega ljudstva mi ne morejo vzeti. Čutim, da smo se vsled skupne bolečine in trpljenja še bolj približali.

+ **Bodoči finski kralj, princ Friderik Karel,** se je začel učiti finsko. V to svrhu je odpotoval na Nemško helsingforski docent Fr. Helna, ki ostane ondi štiri do šest tednov. Temu pripominja »Vorwärts«: Tako hitro more torej nemški princ ali pruski general zamenjati svojo nemško narod-

nost s tujo! Nekaj uljudnih fraz, ki se jih napili v štirih do šestih tednih, zadostuje v to popolnoma. Zelo čudno je to. Mi, ljudstvo, kar ne moremo biti dovolj »nemški«, v najvišjih krogih se pa izvršujejo mednarodne izpreminjevalne umetniže z bliskovito brzino. Za čustva, ki jih mora to vzbuditi v ljudstvu, očitno manjka razumevanje.

Dnevne novice.

— **Cenjenim naročnikom!** Današnji številki »Slovenca« smo priložili položnice v svrhu poravnave zaostale naročnine ali doplačila. Naj se jih blagovole poslužiti vsi oni, katerim je naročnina »Slovenca« že potekla ali pa v kratkem poteče. Da ne bo neljubih reklamacij, opozarjamo, da bodo položnice priložene vsem izvodom, torej tudi onim, ki imajo plačan list že do konca tega leta ali še dlje; taki naročniki naj položnice shranijo za prihodnjico. — Za naročnike v deželah ogrske krone in za one v Erceg-Bosni bodo priložene položnice ogrske, oziroma bosensko-herc. poštne hranilnice. — Kdor položnice ne bi prejel ali ne prave, naj jo izvoli zahtevati (poštne prosto) po navadnem listu papirja, da mu priloga »Slovenca« št. 216 ni došla. — Kdor ne bo obnovil naročnine pravočasno, mu bode časopis ustavljen z dnem 1. oktobra.

— **Narodni svet.** Gospod Lav. Kemperle, Vrbovec pri Mozirju, je poslal za Narodni svet 120 K. Majhno omizje pri Prilšanu v Rečici ob Savinji je darovalo po kaplanu Fr. Hohnjecu za Narodni svet 100 K. Posnemajte!

— **Slovenski kmet in delavske moči.** Poročajo nam, da odklanjajo vojaške oblasti prošnje slovenskega ljudstva glede dodelitve delavskih moči iz vrst laških vojnih ujetnikov. V nemških krajih je to drugače. Opozarjamo na o naše državne poslance.

— **Izobraževalno društvo na Homcu** ponovi v nedeljo, dne 22. septembra t. l. popoldne ob 3. uri v Društvenem domu lepo Krekovo igro »Ob vojski«. — Vsi dobrodošli k igri! Dohodek igre se porabi v dobrodelne namene.

— **Na Tariški grad pri Sevnici.** V nedeljo, dne 22. t. m. ob 3. uri popoldne se vrši na Tariškem gradu pri Sevnici prireditve slov. kat. izobr. društva iz št. Janža ob obletnici Krekove smrti. Spored: 1. Volarič, »Slovan na dan«; 2. Julija Prijatelj: deklamacija; 3. Govor; Foerster: »Ljubica«; 4. »Igra kolo«; 5. »Gor čez izaro«; 6. Dr. Krek: »Ob vojski«. Slavnost se vrši na narodni blagdan. Čisti dobiček je namenjen jugoslovanski siročadi.

— **Iz D. M. v Polju.** Dne 16. t. m. popoldne pogorel je kozolec Janeza Strojine v Zadvoru. Zažgal je sedemleten deček. Pogorelec je zavarovan za malo vsoto, škoda pa ima veliko, ker je uničen fižol, semenska detelja in mnogo slame. — Tatovi so vedno na delu. Sedaj kradejo čebele. Jakobu Lipah so v noči od sobote na nedeljo ukradli iz čebelnjaka najtežji panj. V noči od ponedeljka na torek pa Ig. Mrcina tri težke panje. Tatovom so na sledu. Šole so se pričele, toda kaj bo: ni obleke, ne obuvala, šolski obisk ne bo reden pri sedanjih razmerah. — Vino se silno draži. V gostilnah stane 12 do 14 K liter, a ljudje je vseeno pijejo več ko preje, ko je bilo vino po ceni.

— **Umrli** je v Cavtatu pri Dubrovniku na svojem domu, kakor je »Slovenec« kratko omenil gospa Helena Schifferer, roj. Bratič. Pokojna je bila znana v vseh ljubljanskih katoliških krogih po svoji izredni požrtvovalnosti in radodarnosti. O tej bi vedeli mnogo povedati razni katoliški zavodi in dijak. Z izredno vneto je delovala dolgo časa v dijaški kuhinji, pred odhodom v Dalmacijo k svoji gospe materi je stregla ranjencem v Leonišču. Bila je odlikovana za svoje požrtvovalno delo s srebrno častno svetinjo »Rdečega križa« z vojno dekoracijo. Tudi v Dalmaciji je pridno čitala naš list, s katerim je kot vrla Hrvatica vedno simpatizirala. Naj počiva blaga gospa mirno v bratski zemlji hrvatski! Sorodnikom naše iskreno sožalje!

— **Iz Tržiča.** Šolo smo pričeli te dni. Mladine veliko; mnogi šolarji prihajajo od daleč in morajo ostati tu čez pol dne. Lansk leto je bilo mogoče oddaljenim oddati opoldne gorko hrano v šolski kuhinji v tukajšnjem dnevnem zavetišču. Kakor vse kaže, letos to ne bo mogoče. Denarja ni, živeža tudi ne. Odbor se je obrnil na razne strani za pomoč, povsod je dobil lepe obljube, toda od obljub ni bil še nikdo sit, najmanj pa otrok. Če je raznim visokim gospodom, ki izdajajo toliko raznih odlokov, v katerih povdarjajo skrb za otroka, res na tem ležeče, da se otroci v tej težki dobi prehranijo, naj preskrbe nekaj živil, da se čim preje otvori šolska kuhinja za našo delavsko mladino.

— **Velik požar.** V Frauentalu pri Deutsch-Landsbergu je 19. t. m. pogorela tovarna za čreslo. Ogenj se je tako hitro razširil, da so mogli rešiti le oddelek za

pisarne. Tovarna je last neke akcijske družbe.

— **Triglavski Dom na Kredarici.** Slovensko planinsko društvo naznanja, da je Triglavski Dom na Kredarici zatvorjen in izprazen. Posteljna oprava, perilo, odeje, kuhinjska oprava in orodje, provijant, z eno besedo vse premičnine so se prenesele v dolino. Vstop v dom ali prenočevanje v njem je tedaj nemogoče.

— **Karte za kadike na Kranjskem.** Karte za kadike se te dni delijo povsod na Kranjskem. Trafikanti in kadike naj se ravna po zadaj natisnjem razglasu finančnega ravnateljstva v Ljubljani. Občinstvo se prosi, naj nastopa mirno v trafikah in naj pritožbe o dokazljivih nepravilnostih sporoča pristojnemu oddelku finančne straže.

— **Otvoritev konzuma v Kranju.** Naše I. ljubljansko delavsko konzumno društvo otvori v nedeljo, 22. sept. v Kranju svojo sedmo prodajalno. Ob tej priliki bo ta dan ob 9. v Rožnovski cerkvi v Kranju sv. maša z govorom, po maši pa blagoslov hiše in otvoritev prodajalne. Člani naj se otvoritve udeležijo v obilnem številu. Ob tej priliki se bodo med člane razdelile tudi nakupovalne knjižice. Zanimanje za konzum je zelo veliko ter je pristopilo že nad 200 družin. Kdor se hoče še vpisati, naj se prijavi pri prodajalki Franciški Zontar, ki stanuje sedaj v društveni hiši v Kranju št. 18.

— **Svarilo pred podpiranjem dezertjerjev, vojakov, ki prekorajajo dopust, in oseb, ki se odstranijo brez dovoljenja od vojaških krdel.** Ker se radi nepoznanja zakonitih kazenskih določb večkrat podpirajo dezertjerji na ta ali oni način, zlasti da se prikrivajo, se občinstvo opozarja, da je tako podpiranje hudodelstvo po § 220. kaz. zakona in da ima za posledico ječo od 6 mesecev do 1 leta, pri obtežljivih okoliščinah pa težko ječo od 1 do 5 let. Vsako podpiranje onih vojakov pa, ki si na svojo roko podaljšajo vojaški dopust, ali pa oseb, ki so se samolastno odstranile od svojih vojaških krdel, bodejo v bodebrezobzirno kaznovala po merodajnih zakonih politična odnosno policijska oblastva. Da se onemogočijo hudodelstva, kot tatvine, ropi i. t. d., katere so v zdnjem času zlasti pogosto izvršili dezertjerji, se občinstvo v lastno korist pozivlja, da krepko podpira oblasti pri izsleditvi dezertjerjev in drugih sumljivih oseb, ki se potepajo okoli v vojaških uniformah, in jih brez vsakega ozira ovadi.

— **Brezplačna mesta v c. kr. vzgojevališču za slepce.** Kakor se nam poroča, se bosta oddali meseca oktobra 1918 v c. kr. vzgojevališču za slepce na Dunaju 2 brezplačni mesti ustanove dvornega svetnika viteza Zhismana. Do teh mest imajo pravico slepi ubožni otroci obojega spola in brez razlike veroizpovedovanja v starosti 7. do 12. let in z dovoljenjem c. kr. nižjeavstrijskega namestništva celo do 14. leta starosti in sicer najprej taki, ki so rojeni na Kranjskem, potem taki, ki so rojeni na Koroškem in naposled taki, ki so rojeni na Štajerskem. Prošnje, ki jih je ob dokazanem ubožstvu oddati brez koleka, je vložiti neposredno pri ravnateljstvu c. kr. vzgojevališča za slepce (Direktion des k. k. Blindenerziehungsinstitutes) na Dunaju, II./2, Wittelsbachstrasse 5, najkasneje do 15. oktobra 1918. Prošnjam je priložiti krstni oziroma rojstni list, domovinski list, izpričevalo o cepljenih kozah, uradno izpričevalo, da je prosilec popolnoma ali pa skoraj popolnoma oslepel, izpričevalo učitelja šolske občine o sposobnosti za izobrazbo in od c. kr. političnega oblastva vidirano spričevalo o ubožstvu slepca s potrdilom, da sredstva domovne občine slepega otroka ne zadoščajo za pokritje s približno 1000 kronami na leto določene oskrbnine. Končno je pridati prošnji tudi verz, s katerim se zavežejo starši ali pa njih namestniki, da bodo gojenca, ako se sprejme v zavod, pripeljali tja na svoje stroške ter da bodo po dokončani izobrazbi ali če dobijo zato popreje kak oblastven poziv, na lastne stroške prišli ponj ter ga prevzeli v nadaljno preskrbo.

Ljubljanske novice.

Ij **Ustanovni občni zbor »Narodne galerije«** se je vršil v sredo v sejni dvorani mestnega magistrata, kateremu je predsedoval ces. svetnik Franke, Dr. Regali je utemeljeval ustanovitev, na kar so se sprejela od vlade potrjena pravila soglasno. Po daljši debati se je sprejela predlagana lista odbornikov z malo izpremembo. In sicer je izvoljen predsednikom z absolutno večino glasov g. Ivan Zorman, v odbor pa gg.: Ces. svetnik Iv. Franke, V. Steska, knezoškof. kancelar, Ivana Kobilca, akad. slikarica, I. Praprotnik, ravnatelj Jadranske banke, dr. Mantuani, muz. rav., dr. M. Zarnik, akad. slikar Rihard Jakopič, dr. Izid. Cankar, urednik v Ljubljani, dr. J. Kersnik, ravnatelj Kmetijske posojilnice, dr. Iv. Prijatelj, I. Krofta, ravnatelj Kred. banke v Ljubljani, dr. Kimovec, kanonik v Ljubljani, profesor Kobal v Ljubljani, Avg. Bukovič, dr. Regali, E. Legat, ravnatelj Za-

družne zveze, I. Katnik v Trstu, dr. Kalan, odvetnik v Celju, ravnatelj dr. Schreiner v Mariboru. V umetniško komisijo so se izvolili gg. Zorman, Vesel Ferdo, Stenzen, Tratnik, Vavpotič, Smrekar, Bernekar, Dolinar in Jakopič.

Ij **Na velik užitek koncerta,** ki ga v nedeljo dne 22. t. m. v Unionski dvorani priredi resnično izvrstna umetnica Nives Luzzatto s sodelovanjem gospe Ide Luzzatto de Filippi-jeve opetovano opozarjamo in obisk našemu občinstvu toplo priporočamo. Vstopnice se prodajajo v trafikah v Prešernovi ulici št. 54.

Ij **Vincencijeva konferenca za Selo.** Moste ima sejo v nedeljo popoldne ob pol 11. uri v novi šoli v Udmatu. Vabijo se vsi delavni člani ter članice Elizabetne konferenice.

Ij **Poročil** se je dr. Vladimir Borštnik z gđ. Malko Hrovatinovo.

Ij **Pohvala.** Rez. nadporočnika pri dom. dop. okr. poveljstvu št. 27, profesorja Rudolfa Grošlja je domobransko ministrstvo za njegove zasluge na polju domoljubne mladinske vzgoje s posebnim dekretom pohvalilo.

Ij **Najemniki stanovanj,** pri katerih so se svojčas rekvirirale sobe za vojaštvo, se naprošajo, da imajo te sobe pripravljene in se opozarjajo, da je iste pri eventualni nastanitvi takoj in brez ugovora dati mestnemu vojaškemu nastanjevalnemu uradu na razpolago.

Ij **Pregledovanje stanovanj in ljudsko štetje.** Hišni posestniki, najemniki in podnajemniki stanovanj se opozarjajo, da se prične prihodnji teden v Ljubljani komisijonalna revizija vseh stanovanj in obenem ljudsko štetje. Pregledali se bodo tudi prostori, ki bi bili eventualno pripravi za zasilna stanovanja. Revizija se bode vršila od hiše do hiše po komisarijih, katere bode za ta posel imenoval mestni magistrat in jim tudi izročil legitimacije. Najemniki stanovanj, v prvi vrsti pa hišni posestniki, se naprošajo, da oddajo komisarijem resnične podatke in se opozarjajo, da bi se oni, ki bi napovedali neresnično, klicali na odgovor in se po tozadevnih kazenskih določilih kaznovali.

Ij **V pojasnilo** na notico v »Slovencu« z dne 18. t. m. »Čudno postopanje« omenjam, da tajnik društva vpokojenih učiteljev sam na svojo roko pošilja take dopise v javnost, ki pozivljajo tudi na neko pritožbo, ne da bi ga odbor ali predsednik sam v to pooblastil. S. P.

Ij **Neznano kam je odšel** v sredo 12. letni Ferdinand Pislarič iz Spodnje Šiške. Doslej se še ni vrnil. Najbrže je šel na deželo h kakemu kmetu pobirat krompir. Če bi kdo kaj zvedel o njem, naj blagovoli sporočiti njegovim staršem J. Pislarič, Sp. Šiška, Kolodvorska cesta št. 111.

Ij **Razglas.** Od 1. oktobra t. l. dalje so se pri ljubljanskih sodnih za uradno občejevanje s strankami ob delavskih določilih ure od 8. ure popoldne do 1. ure popoldne. Vložnice bo odprto ob delavskih od 9. ure popoldne do 1. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne, ob nedeljah od 9. do 12. ure popoldne in ob praznikih od 8. do 12. ure popoldne. — Predsednik c. kr. deželne sodnije v Ljubljani, dne 14. septembra 1918.

Primorske novice.

p **Cerkno.** Na poziv odbora S. H. S. žena smo pri cerkvenem darovanju dne 7. julija t. l. nabrali za siročad 937 K 80 v. denar smo poslali v Zagreb. — Dne 7. in 8. sept. smo imeli sv. birmo. Kot svojega ljubljeneega nadpastirja in rojaka smo prevzvišenega najsvetnejše sprejeli. Pri slavlolu pred »Gospodarskim domom« so ga z nagovori pozdravili: g. župan, šolska mladina, izobraževalno društvo, deklška Marijina družba in požarna bramba; zvečer pa so mu cerkveni pevci pod spretnim vodstvom g. G. Bevka zapeli krasno podoknico. Oba dni je bilo birmanih 827 otrok. Popoldan 7. septembra so priredili birmanci v dvorani »Gospodarskega doma« deklamacije s petjem in igro »Čar gozda«. Prireditve je s svojim obiskom počastil tudi prevzvišeni knezoadaško. Zelo pohvalno se je prevzvišeni izrazil, tako o vsebini kakor o prednašanju posameznih točk sporeda. Malo ne cel spored je iz peresa našega rojaka-pesnika Franceta Bevka in želeli je, da ga avtor tudi objavi; škoda bi bila, da bi ti biseri otroške poezije ostali slovenski javnosti nepoznani! Da se je vsa prireditve tako sijajno posrečila, imata izključno zaslugo g. učiteljica Milka Mesar in g. Gabriel Bevk. Žal da je naša dvorana premajhna! Več kot dve tretjini občinstva ni dobilo prostora. Čisti dohodek znaša nad 1100 K. Polovica je namenjena za stradaljoče otroke, polovica pa za vzdrževanje grobov onih junakov, ki počivajo na našem pokopališču. — V nedeljo dne 22. t. m. takoj po popoldanski službi božji se predstava ponovi z istim sporedom; dohodek je namenjen odboru S. H. S. žena za siročad. Vstopnina: sedeži po 3 K, stojšča po 1 K; ker je namen nadvse blag, se preplačilo hvaležno sprejemajo.

p **C. kr. moško učiteljske v Gorici** se po triletnem presledku zopet otvori v svo-

em poslopu v Simon Gregorčičevem domu v Kržni ulici tekom meseca oktobra ek. leta. Natančneji rok se objavi na tem nestu pravočasno. Začasno naj se zglašajo losedanj gojenci in vsi, ki žele na novo vstopiti v ta zavod, pri ravnateljstvu pod naslovom: C. kr. moško učiteljske v Goci, cesta v Stračice, št. 38.

p Išče se dekla za kmetska dela, lahko tudi dekle od 15—16 let, na večje, lepo posostvo. Pogoji so ugodni. Pojasnila laje Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani.

Prosveta.

pr K statistiki orgelj v ljubljanski škofiji. Podpisani objavljam v »Cerkvenem Glasbeniku« tozadevno statistiko. Hkrati tudi o orglarskih mojstrih, ki so napravili orglje v ljubljanski škofiji. O orglarskem mojstru Fr. Ks. Devu, ki je napravil najkrojt leta 1860. do 1870. več orgelj na Kranjskem in tudi zunaj Kranjskega ter imrl v Ljubljani 18. decembra 1872, mi ni bilo mogoče dosedaj zaslediti — razun smrtnega dne — prav nikakih drugih življenjskih podatkov. Morda utegne temu ali onemu izmed cenjenih »Slovenčevih« naročnikov biti kaj znanega o imenovanem orglarskem mojstru. Za vsak še tako majnen podatek bom vsakomur, ki mi ga blagovolji poslati, srčno hvaležen. — Stanco Premrl, vodja glasbe pri ljubljanski stolnici.

pr Za slovensko narodno gledališče v Ljubljani so se v visokem številu zainteresirali razni rodoljubi, ki so si v svesti svoje narodne dolžnosti pokazali z malimi in večjimi zneski ljubezen do slovenskega naroda in njega umetnosti! Ker je število darovalcev zelo veliko, nam je nemogoče vse objaviti in navajamo le posamezne darovalce večjih zneskov: G. Uroš Kersnik nam je vročil dar 50 K; g. Vekoslav Kováč je nabral v veseli družbi 79 K; isto tako je nabrala g. Albina Amon v Kranju 58 K; Jakob Toni in Franc Žitnik iz Lanišča po 10 K; g. Franc Martinc iz Ljubljane je poklonil 20 K; p. n. društvo »Dobrodelnost« 74 K; krajevni odbor za nabiranje deležev in darov v Logatcu 50 K; g. Ana Mencin iz Reke je z malimi zneski nabrala 53.50 K; g. Anton Stergar iz Kamnika nam je poslal nabrane darove 131 K, ki so jih darovali naslednji rodoljubi: Ivan škofic, Vrhpolje, 10 K, g. Ferdo Vode, Komenda, 18 K; dalje gg. Friderik Kutin, Postojna; Anton Fabian, Kamnik; Rudolf Binter, Kamnik; Val. Gregorc, Mengeš; Ant. Kustja, Trzin; Ant. Cerer, Kamnik in drugi po 10 K; Ivan Breznik, Ivanka Škof, Janko Rohlin, Olga Fajdiga vsi iz Kamnika, po 2 K; Hrvat Josip, Mekinje; Makso Rohlin, Kamnik; Ana Kristan, Kamnik; Fani Rus, Kamnik, vsi po 3 K; A. Pogačar iz Komende 5 K in še drugi manjše zneske; bratje Čehi so zopet nabrali med svojim narodom 156 K, kateri znesek so darovali: Roba Löwy, Jan Hložek, M. Skřivanova, dr. A. Urbanek iz Kr. Vinohradov po 20 K in drugi manjše zneske. Te darove je nabral med brati Čehi g. Roba Löwy iz Kr. Vinohradov. Vsem nabiralcem in darovalcem izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalno!

Gospodarske novice.

g Sladkor bo še enkrat dražji. Z Dunaja poročajo, da se bo cena sladkorju najbrž malone podvojila ter bo stal kilogram sladkorja približno 3 K.

g Ni mogoče! Kakor poročajo ogrski listi, so nakupili zadnje tedne poljski židje

v pokrajini Somogy ves vinski pridelek, kar je imelo za posledico, da je poskočila cena hektolitru že na 1500 kron.

g Kdaj bomo imeli pri nas takšne cene? V Belgradu velja 1 kg masti 4 K 50 vin., 1 kg bele moke 1 krono, 1 jajce 8 vin. V okolici se vidi na tisoče prašičev.

g Egiptovsko volno je Anglija zaplenila na podlagi cene 42 talarijev (1 talari je 4 marke) za kantar (45 kg). Na drobno jo bodo prodajali po 48 talarijev.

g Marmelada iz repe. Državna zveza avstrijskih tovarnarjev za konserviranje sadja sporoča, da je malo upanja za preskrbo tovarn z jesenskimi sadjem, ker sadja primanjkuje. Zato bo treba letos izdelovati marmelado z večjo primesjo repe. (Seveda le za nižje sloje. Op. stavca.)

g Konjsko meso na Dunaju je doseglo že ceno 20 kron za 1 kg. Kam plovemo!

g Pomanjkanje stelje je postalo zadnja leta tako občutno, da oblastva z vso silo pritiskajo na posamezne posestnike radi nastilja zlasti za vojaštvo. Zaplenjevali so se pogosto tudi najskromnejše množine stelje in marsikomu je bila odvzeta takorekoč zadnja pest slame, ajdovine ali praproti, ki jo je rabil za lastno živino. Vzlic vsemu temu pa se vidi, da se merodajni krogi ne zgamejo, da se tudi letos ne bi dogajalo isto neprijetno rekviriranje. Vsled osuševalnih — sedaj prekinjenih del v strugi Ljubljane se je tamkaj razraslo toliko najlepše stelje, da bi lahko zadovoljila za veliko skupino eraričnih konj. Naj bi se dali s privoljenjem lastnikov vojnim ujetnikom in drugim v zaletju služnim vojakom potrebni srpi, da požanjejo bohotno šavje, spravijo je na obrežje in je posuše. Ob znano dobrem krmljenju konj bi se morda tudi našel kak tak požrešnež, da bi stelo kar izpod sebe hrustal.

g Državni kancler Hertling o prehrani. Vodstvo nemške socialne demokracije je državnemu kanclerju Hertlingu poslalo vlogo radi vprašan preskrbe z živili. Hertling je v svojem odgovoru povdajal, da se mora storiti vse, da se živila po možnosti enakomerno razdelijo in da se omili bremena, ki nastajajo vsled rastočih cen. Prehranjevalni položaj je bil v preteklem gospodarskem letu v splošnem boljši kakor v prejšnjem letu. Mnenje, da bo zmanjšana krušna racija trajna, ni pravo. S 1. oktobrom se bo pričela oddajati zopet prejšnja množina kruha. Racijo krompirja pa nikakor ni mogoče zvišati. Težkočam v prehrani se tudi letos ne bomo mogli izogniti, vendar pa jih bomo premešali kot doslej. Lahko rečemo, da so se vsled izdanih odredb vsi izstradalni načrti sovražnikov izjalovili.

Aprovizacija.

a Prevoz krompirja lastnega pridelka. Občinstvo je bilo že opetovano opozorjeno, da je prevoz krompirja dovoljen le osebam, ki so dobile od Zavoda za promet z žitom prevoznico dovoljenje. To velja tudi za Ljubljano, ki so pridelali krompir v okolici mesta na lastnem ali pa v najem vzetem zemljišču. Te pridelovalce opozarjamo v njih lastnem interesu, naj ne vozijo krompirja v mesto brez prevoznega dovoljenja. Ker se sicer izpostavijo nevarnosti, da se jim krompir zapleni. Prevozna dovoljenja izdaja Zavod za promet z žitom proti potrdilu mestnega magistrata, da ima dotični, ki želi krompir prepeljati ali lastno ali v najem vzeto zemljišče, ter je imel isto obdelano s krompirjem. Če pa leži polje izven mesta v ljubljanski okolici, izstavi tako potrdilo c. kr. okr. glavarstvo v Ljubljani. Poleg tega potrdila je prinesiti nakaznice za krompir ozir. izjavo, da se je dotični pri-

delovalec odpovedal preskrbi s krompirjem potom mestne aprovizacije. Le na podlagi teh potrdil se dobi od Zavoda prevoznico dovoljenje. Uradne ure za stranke so brez izjeme med 9. in 12. uro dopoldne in 5. in 6. uro popoldne.

a Oddaja češpelj. Mestna aprovizacija bo oddajala češpelje jutri v soboto dne 21. t. m. dopoldne od 8. do 11. ure v deški šoli na Ledini (Komenskega ulica). Kilogram stane 2 K.

a Inozemsko meso. Mestna aprovizacija bo oddajala inozemsko meso v soboto dne 21. t. m. in v ponedeljek dne 23. t. m. v cerkvi sv. Jožefa, in sicer od pol 7. do pol 9. ure za privatne stranke, in od 9. ure dalje za gostilničarje.

a Aprovizacija južne železnice. Od 19. septembra se oddaja pšenična moka, pol kilograma na osebo, kg po 2 K 58 v., ovsen riž en četrt kg na osebo, kg po 1 K 58 v., pralno milo en četrt kg na družino, kg po 20 K, toaletno milo kos 3 K, pol litra špirita na knjigo liter 2 K. Kava se oddaja od enega otroka naprej. Po izkaznici za petrolej naj vsi takoj pridejo. Oddaja se po naslednjem redu: Petek dopoldne št. 1 do 800, popoldne 800 do 1500; v soboto dopoldne št. 1501 do 2000, popoldne 2001 do 2500, v ponedeljek dopoldne št. 2501 do konca.

a Oddaja mesa. Jutri, v soboto, dne 22. t. m. bodo oddajali mesarji za vso Ljubljano po 15 kg mesa na osebo.

a Meso na zelene izkaznice B. Stranke z zelenimi izkaznicami B prejmejo goveje meso v soboto, dne 22. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določeni je ta-le red: od 1. do pol 2. ure št. 1 do 200, od pol 2. do 2. ure št. 201 do 400, od 2. do pol 3. ure št. 401 do 600, od pol 3. do 3. ure št. 601 do 800, od 3. do pol 4. ure št. 801 do 1000, od pol 4. do 4. ure št. 1001 do 1200, od 4. do pol 5. ure št. 1201 do 1400, od pol 5. do 5. ure št. 1401 do 1600, od 5. do pol 6. ure št. 1601 do 1800, od pol 6. do 6. ure št. 1801 do 2000, od 6. do pol 7. ure št. 2001 do 2200, od pol 7. do 7. ure št. 2201 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 15 kg mesa, kilogram stane 2.80 K. Stranke naj pripravijo drobiž.

a Prodaja praških klobas po znižani ceni. Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni predajalni v Gosposki ulici v soboto, dne 21. septembra, popoldne strankam z zeleno izkaznico A od št. 250 do 350. Vsaka oseba dobi 1/2 kg; kilogram stane 6 K.

Zgubil se je zlat uhan z rdečo koralo od tobačne tovarne do pred Prul. Pošten najditelj naj ga prinese proti nagradi Pred Prule št. 23, Koširjeva hiša, pritrilje.

Št. B II 322/340/ex 1918.

Razglas

o vpeljavi kart za kadilce na Kranjskem.

Z veljavnostjo izza 5. avgusta 1918 se sestav kart za kadilce, ki že funkcionira v založnem okraju Ljubljana, s tem uvaja za vse ostale založne okraje Kranjske pod naslednjimi pogoji:

1. Trafikanti imajo, počenši z nedeljo, 22. septembra 1918, nemudoma priti k pristojnim oddelkom (ekspozituram) finančne straže po seznamke odjemalcev, napravljene karte za kadilce ter informacije pole o pridodetvah izvršenih proti želji kadilcev.

2. Kadilci imajo v dobi od 24. septembra do 7. oktobra 1918, od delavnikov med 8. uro jutraj in 6. uro zvečer, od nedeljah pa med 8. in 11. uro dopoldne, priti po svoje karte za kadilce v ono trafiko, za katero so se bili prijavili. Ako ne bi bili vpisani v seznam te trafike, jim bo trafikant na pod-

lagi informacije pole pojasnil, kam so pridodeljeni. Ako kadilec tudi tam ni naveden, naj se zgasi pri pristojnem oddelku (ekspozituri) finančne straže.

Karte se bodo oddajale proti pokazu listine, dokazujoče identičnost osebe, ter stanovanjskega potrdila občinskega urada.

Karte, ki se do 7. oktobra t. l. ne bodo pobrale, imajo kadilci naslednji dan vrniti pristojnemu oddelku (ekspozituri) finančne straže, kjer jih kadilci lahko naknadno dobijo.

Kadilci se svarijo, naj ne dvignejo kart, ki bi si jih bili zvijačno pridobili z večkratno prijavo ali neresničnimi podatki, ker bi se sicer črtali v seznamih odjemalcev ter tudi v bodoče izključili od vsprejema za stalne odjemalce in se kaznovali od politič. oblasti z denarnimi in zapornimi kaznimi.

V skupinah dobavljajoči kadilci, od katerih se posebej imenujejo oni od premogokopov v Kočevju, Šentjanžu in Zagorju, bodo prejimali tobak brez kart pri vodstvu premogokopa.

3. Oddelki (ekspoziture) finančne straže bodo kadilcem na razpolago do 7. oktobra 1918 vsak ponedeljek, sredo in četrtek od 10. ure dopoldne do 1. ure popoldne ter vsako nedeljo od 9. do 12. ure dozoldne, po 7. oktobru 1918 pa stalno vsako nedelje od 9. do 10. ure.

4. Kranjske trafike — izven ljubljanskih mestnih, ki tobak tedensko prejema in oddajajo — bodo dobavljale in delile tobak na 4 tedne. Dobava za prvo štiritedensko dobo, to je za čas od 5. avgusta do 1. septembra 1918 se bo vršila tekom naslednjega tedna druga kmalu za prvo.

Ob vsaki štiritedenski delitvi bo trafikant odločil dotične tedenske odrezke od debela karte; ob štiritedenski delitvi za čas od 5. avgusta do 1. septembra 1918 odrezke 31, 32, 33 in 34. Tedenski odrezki 1 do 30 se ne smejo odločiti od kart, ker se utegnejo pozneje rabiti.

5. Vsak v ceznamek vpisani kadilec prejme za vsako dobavno dobo enote ključa v oni množini, ki se je za dotični okraj določila kot enota za stalne odjemalce.

Enota ključa znaša 6 smotk ali 18 svalčic ali pol zavojčka po 25 g svalčičnega tobaka ali 1 zavojček po 25 g tobaka za pipo ali 25 g klobas ali pol šibike.

Pripadnost k posameznim založnim okrajem se ravna po dobaviščih rafik.

Ustanovljene enote za stalne odjemalce se ob enem podrobno objavljajo v ljubljanskem listu.

V 12 založnih okrajih: Il. Bistrica, Metlika, Novasela, Ribnica, Senožeče, Črnomelj, Vipava, Cerknica in v glavnem delu založnih okrajev Postojna, Kočevje, Ljubljana in Novo mesto, se bo dajalo 8 enot ključa v 3 založnih okrajih (Kranjska gora in glavni del kranjskega in logaškega založnega okraja) 6 enot ključa, v ostalih 27 založnih okrajih pa 4 enote ključa kot štiritedenska enota za stalne odjemalce.

Merodajno enoto za stalne odjemalce, vsakokratne množine in prodajne čase za stalne odjemalce bo naznanjala vsaka trafika z izvršenimi razglasi.

6. Kot enota za nestalne odjemalce, to je množina, ki jo nestalen odjemalec more prejeti v enem prodajnem času, se določa 1 smotka ali 3 svalčice.

Prodajni čas za nestalne odjemalce ter množine, ki so v posameznem prodajnem času delijo med nestalne odjemalce, bodo razvidne iz razglasa, ki se bo pritrjal zunaj in znotraj trafike in ki naj omogoča občinstvu kontrolo.

Od c. kr. finančnega ravnateljstva

v Ljubljani, dne 19. septembra 1918.

Namestnik: Avian.

MATTONIJEVA
GISSHÜBLSKA
KISLA VODA

Paramente
kakor mašina oblačila, pluviala, veta, plašče za ministrante, cerkveno perilo, birote, kolarje, šmizete, kelihe, ciborije, monštrance, zvončke itd., križe, sohe v bogati izbiri po nizkih cenah ima v zalogi oddetek za paramente 2712

Jožefovega društva v Celovcu.
SUHE GOBE, nemešane, jedilne, same jurčke, 3416
IZTOČEN MED, VOSEK, BRINJEVO OLJE, razna domača ŽGANJA, KUMNO itd. KUPI vsako množino po najvišjih cenah

M. Rant, Kranj.
Prodaja: VINO, ŽGANJE itd.

Živega apna
portland-cementa
dobi se na vagone pri
A. Friedman, Zagreb
HERCEGOVAČKA ULICA 25.

KUHARICA 3408
v župnišču si želi premeniti službo v kako župnišče v bližini mesta ali tudi na deželi vsaj do 1. oktobra. Vajena je vsega gospodinjstva tudi se razume na kmečka dela. Dobra spričevala na razpolago. Poizve se pri Mariji Lužar, posredovalnica služb, Kranj.

Sprejme se
služkinja
za vsa domača dela. Poizve se v trgovini Iv. Bonač Ljubljana.

Prodaja se
moško kolo
s staro pnevmatiko. Poizve se v upravi Slovenca pod št. 3451.
PRODA SE lin. malo rabljen, srednje težak **voz landauer** in lep, malo rabljen **break** Naslov pri upravnistvu »SLOVENCA« pod št. 3318.

Platno
SE PRODA ali **ODDA** ZA ŽIVILA. Ponudbe z navedbo ponujane cene, oziroma vrste in množine živil na upravnistvo »Slovenca« pod: »Platno 30.624«

Domača semena
suhe gobe, prazne vreče in druge pridelke kupuje trgovina s semeni Sever & komp., preje PETER LASSNIK, LJUBLJANA, MARIJIN TRG. 2534

Nebo žari
za moški zbor zložil Alojzij Mihelčič. Dobi se v »Katoliški bukvarni« v Ljubljani in pri skladatelju na Lokvici pri Metliki. 3314

Prodajam **Portland cement**
(nemški), ako vpošljete vreče. Nadalje tračnice za uporabo kot **traverze** Zahtevajte ponudbe! **Winko Vabiz Zalec.**

Preklic.

Podpisana Kati Ousec preklicujem s tem popolnoma neosnovano žalitev, ki sem jo ponovila o gosp. R. LEVARTU, ravnatelju »Kranjskega deželnega mesta« za vnovčevanje živine v Ljubljani, zapeljano po nečuvanih, neresničnih in lažnih vesteh, ki so jih o gosp. ravnatelju Levartu meseca julija t. l. razširjali podli obrekevalci.

Kati Ousec
trgovka v Ljubljani. 3436

Zamaške
nove in stare **rupi** vsako množino **trrdka JELACIN & KO.**, Ljubljana, ljubljanska industrija probkovih zamaškov. Prodaja se na pol pokrita, dobro ohranjena **kočija** dalje skoraj nova pruska **konjska oprema** **živalni stroj** brez stojala avto **gramofon** z različni matičen ploščami **moško kolo** in **garnijeva ceo** za sedež, vse v dobrem stanju. Naslov pri upravnistvu »Slovenca« pod št. 3450.

SIGORIN

zatre čudovito naglo **stenice** vzorčna steklenica 4 K, velika steklenica 16 K, brizgalnica 2 K. Dobiva se v vseh lekarnah in drožerijah. Glavna zaloga za Avstro-Ogrsko: **Apotheke »zur Hofnunge«** Pecs 16, Ogrsko. Lekarna »pri upanju« Pecs 16, Ogrsko

Glavne prodajalne v Ljubljani: **lekarne Gabr. Piccoli** in **Mr. R. Sušnik** ter drožeriji **Ant. Kanc** in **B. Ovančara**

RESNI, ENERGIČNI, VESTNI
gospodje in dame
ki se hočejo udeleževati pri **provoorsini** **patriotični in verski akciji** se vabijo, da takoj pošljejo svoje naslove s kratkim opisom življenja in sliko. Ob primerni pridnosti in vztrajnosti za življenje potrebno plačilo v blagu. Oglase naj se samo take moči, ki reflektirajo na trajno službo in so dobro izurjene v 3443 obisku zasebnikov. »Patriot. religiöse Kunst«, DUNAJ IX/2, PICHLERGASSE 5.

Brez posebnega obvestila.

Potrži globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znanec žalostno vest, da je naš iskrenoljubljeni, nepozabljeni sin oziroma brat, vnuk in svak, gospod

Josip Novotny

enoletni prostovoljec-četovodja

v četrtek dne 19. t. m. ob pol deveti zjutraj po dolgem mučnem trpljenju, previden s sv. zakramenti za umirajoče na Ježici pri Ljubljani mirno preminul.

Truplo dragega pokojnika se prepelje v Ljubljano, kjer se vrši pogreb v soboto dne 21. septembra ob 5. uri popoldne od cerkvice pri sv. Krištofu na pokopališče k sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja!

V Ljubljani, dne 19. septembra 1918.

Terezija Novotny,
mati

Teodor Novotny,
brat

Terezija Ecker roj. Novotny,
Ana Novotny, sestra.

Vsi ostali sorodniki.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom in prijateljem tužno vest, da je naša nad vse ljubljena soproga, oziroma hčerka, sestra, sinova in svakinja, gospa

Jožica Fornazarič roj. Pauletič

danes popoldne po kratki mučni bolezni mirno v Gospodu zaspala. Pogreb nepozabne pokojnice se bo vršil v soboto, dne 21. septembra ob 2. uri popoldne iz hiše žalosti na Elizabetni cesti 5/II. na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 19. septembra 1918.

3440

DR. SLAVKO FORNAZARIČ,
odv. koncipient v Ljubljani, soprog.

RODBINA FORNAZARIČ ANTON v Biljah pri Gorici.

RODBINA JOS. PAULETIČ, veleposestnika v Mirnu pri Gorici.

(Brez posebnega obvestila.)

Zahvala.

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti naše iskrenoljubljene, nepozabljene sestre, svakinje

Franciške Prijatelj

se vsem najiskrenejše zahvaljujemo.

Prav posebno zahvalo smo dolžni vsem mnogobrojnim udeležnikom pogreba, zlasti še dekleški Marijni družbi, ki je spremila svojo sestro na zadnji poti in se z ganljivim petjem poslovila od nje.

Dobropolje, dne 18. septembra 1918.

Žalujoča rodbina Prijatelj.

Zahvala.

Za vse dokaze iskrenega sočutja povodom smrti našega brata, svaka, č. gospoda

Ivana Prijatelj

župnika na Jesenicah

se najpriskrenejše zahvaljujemo.

Posebno se zahvaljujemo vsem č. g. duhovnikom in sošolcem, ki so prišli v tako obilnem številu, zlasti še vsem njegovim faranom, g. županu in zastopnikom društev, ki so prišli tako daleč, da skažejo zadnjo čast svojemu župniku, ki je tako srčno želel, da bi mogel skleniti svoje življenje med svojimi farani. Zahvala tudi dobropoljski Marijni družbi in vsem, ki so dragega pokojnika spremili na zadnji poti.

Dobropolje, dne 18. septembra 1918.

Žalujoča rodbina Prijatelj.

K št. 221.

Razglas.

S tem se v zmislu prvega odstavka § 83. a) pravil razglašja, da je c. kr. deželna vlada za Kranjsko od izrednega običnega zbora dne 26. maja 1917 v zmislu cesarske naredbe z dne 4. januarja 1917, drž. zak. št. 6, spreminjena in po zakonu od 20. novembra 1917, drž. zak. št. 457, popravljena blagajnična pravila z odlokom od 16. avgusta 1918, št. 19.858, odobrila, ter stopijo

dne 1. oktobra 1918

definitivno v veljavo.

V bistvenih, zlasti na plačilno dolžnost delodajalcev in zavarovancev ter na dajanje blagajne se nanašajočih spremembah obvestili se bodo p. n. interesenti še posebej, v kolikor te še niso bile razglašene ob provizoričnem uveljavljanju pravil s turradno okrožnico od 25. junija 1917, k št. 154. Natančnejša pojasnila se daje v blagajni, Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje, vsak delavnik od 8. ure popoldne do 1. ure popoldne, kjer so na vpogled tudi pravila. Po njih dotična oddajala bo blagajna pravila od 15. oktobra t. l. brezplačno, pozneje pa po 1 K izvod. (Naredba ministrstva za notranje zadeve od 24. marca 1898, št. 8401.)

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani,
dne 12. septembra 1918.

MIHAEL ROŽANEC, s. r., načelnik.

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Odgovorni urednik: Josip Gostičar, državni in deželni poslanec v Ljubljani.

Katoliška tiskarna v Ljubljani.

ISČE SE

stanovanje
z eno ali dvema sobama, kuhinjo in pritlikinami, takoj ali pa za oktober. — Stranka je brez otrok. Ponudbe naj se pošljejo na upravništvo »Slovenca« pod: »STANOVANJE« 3438.

10 kg MOKE za nagrado dobi, kdor preskrbi

stanovanje

obstoječe iz dveh sob, kuhinje in drugih pritlikin. — Ponudbe na upravo »SLOVENCA« pod: »MOKA« 3439.

300 KRON NAGRADE dobi, kdor mi za takoj ali za 1. avgust preskrbi v Ljubljani lepo prazno

stanovanje

z najmanj 3 sobami, kuhinjo in pritlikinami. Naslov pove uprava »Slovenca« pod šifro: »300 KRON« 3442.

Služkinjo

ISČEM — pošteno in marljivo, za hišne posle poleg kuharice. Mora čistiti tla, prati in gladiti perilo. Začetna plača 50 kron. Nastop takoj. — JELKA BAR. GUSSICH, Zagreb, Jurjevska ulica 37.

Lepa mlada

krava

se proda. Ponudbe na upravništvo »SLOVENCA« pod štev. 3449.

Oddajo se trije dečki

v popolno oskrbo. Kdor je pripravljen vzeti katerega, naj naznani svoj naslov na županstvo TRŽIČ. Kot plačilo dobi državno vojaško podporo.

Tržno županstvo Tržič, dne 19. 9. 1918.

Zupan Franc Ahačič.

Zaboje

za

marmelado

ponudi

lesna industrija

Bretisch & Co.

Dunaj XX. 2209

Kupim zamaške in vreče

in plačam za nove zamaške K 110.— za kilogram, stare, zavrtane, a ne zdrobljene K 65.— za kilogram, dolge šampanjske zamaške, ne umetno blago, K 1.— za komad, in za vreče kron 14.— za komad. — Prevzamem vsako množino proti prejšnji vposlatvi vzorca in aviso po povzetju. 2871

E. Landskroner

mesto za nakup vreč in zamaškov
Gradec, Lendkai 15.

PRODA SE takoj tri pare lepih

prašičkov

po šest tednov starih, lepe pasme. — Polzve se v gostilni »Pri ribiču« na Dolenjski cesti v Ljubljani. Cena po dogovoru. 3409

Poskrbite že sedaj za svojo potreščino

žveplenege prahu

ker bo vsled neprestanih transportnih težkoč nemogoče pravočasno dobaviti žvepleni prah.

99% čistil. žvepleni prah

in 65/70 % sivi žvepleni prah od 100 kg višje v vsaki množini.

»Vaterlând. Handels- und Verkehrs-Akt.-Gesell.

Budapest V., Akademik ut. 20, Naslov za brzojave: Grossist.

Usnjeni čevlji za strapac

iz usnja, z okovanimi lesenimi podplati, zelo trpežni, velikost št. 36—34 35—39 40—46

Cena kron: 26'50 26'52 33'84

Iz močnega, izbornega govejega usnja, gornji del sestavljen iz več delov, leseni podplati z usnjenimi varovalci podplato, zelo trpežni, velikost št. 26—29 30—34 35—38 39—45

Cena kron: 27'36 32'62 36'— 39'60

Vložek iz celuloznega blaga za plahte

s širokim usnjenim obšivom, lesenimi podplati, z usnatimi varovalci podplato,

velikost št. 36—34 35—39 40—45

Cena kron: 23'20 27'60 28'10

3435

Visoki damski čevlji

iz bombaževine, z usnjenim obšivom in usnjenimi podplati. — Cena 110 kron. Ako ne ugaja, denar nazaj. Poština in zavojnina posebej. Zamena dovoljena. Vzorčni zavoj le po povzetju. B. GOTTFRIED, izvoz čevljev Dunaj, IV., Wiedner-Gürtel 50, oddel. 22.

Živo auno, apno za gnojenje

Zidno in strešno opeko

Bukovo oglje

Valentin Urbančič

trgovina z industrijskimi potrebščinami in proizvodi na debelo, LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 1.

Oddajajo se samo celi vagoni!

Tehnična pisarna

za izvršitev vsakovrstnih načrtov in proračunov. Oblastveno konces, zasebna posredovalnica za nakup in prodajo zemljišč, gozdov in posestev

Valentin Accetto

zapriseženi sodni izvedence

2780

V LJUBLJANI, TRNOVSKI PRISTAN ŠT. 14.

Izvršujem na željo tudi privatne cenitve v mestu in na deželi. — Prodajalci in kupci naj se obrnejo na gori označeno posredovalnico. Prevzemam tudi stavbinska dela in nadzorovanje. Tajnost zajamčena.

PRODAJAM

papirnatih ustnike za cigarete

SPREJMEMO

URADNIKA

3415

barvaste, z nepokv. cevko, nezavite, brez kartona in jih ponudim brez daljnje korespondence prosto po 10 K za tisoč. Manj kot 2000 se ne pošilja. 3356

BRATJE ČECH, PRAGA II.

HUDOVERNIK & COMP., Račovllica, Gorenjsko.

Ustanovljeno l. 1893.

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejeme.

Vračajo se posojila v 7%, 15 ali 22% letih v odsek ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/2 %.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915. K 519.849'40. Deležnikov je bilo koncem leta 1915. 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavice za K 6.089.850'—.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6, za frančiškansko cerkvi, sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po tako, da dobe le-ti od vsake 100 kron čistih 4 krone 25 vinarjev na leto. »Ljudska posojilnica« sprejema vloge tudi po pošti in daje za njih vplačilo na razpolago poštne položnice. Sprejema tudi vloge na tekoči račun ter daje svojim zadrugnikom posojila proti vključbi z amortizacijo ali brez nje, na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskomptujejo najbolje.

Rezervni zakladi znašajo nad en milijon kron. Stanje hranilnih vlog je bilo koncem leta 1917 nad 34 milijonov kron.

Pri ravnanstvu vojnokreditnega zavoda za južno vojno okrožje v Celovcu razpisana so za novo osnovani kontrolni oddelek

3 mesta za inženirje

in sicer: za stavbinstvo (Hochbau), za strojništvo (Maschinenbau) in za kulturno stroko (Kulturingenieur). — Reflektanti naj vpošljejo svoj ofert z obširnim curriculum vitae z navedbo, koliko plače zahtevajo, ravnanstvu v Celovcu, Villacherstraße št. 6 ali pa naj se, čim možno, osebno zgledajo. 3391

DOBER SODAR

Nastop se takoj. — Kupijo KADI Cenj. ponudbe na se tudi velike KADI upravištvo SLOVENCA pod šifro »SODAR IN KADI« 3445.